

**Yuldosheva Saodat  
Suyunova Umida  
Maxammatov Zokir**

**“Adabiyot” fanidan  
ish daftari  
(6-sinf)**

**Samarqand-2022**

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQ TA’LIMI VAZIRLIGI**

**Samarqand viloyati pedagoglarni yangi metodikalarga  
o‘rgatish milliy markazi  
Samarqand shahar 59-son ko‘zi ojizlar maxsus  
maktab internati**

**Yuldosheva Saodat  
Suyunova Umida  
Maxammatov Zokir**

**“Adabiyot” fanidan  
ish daftari  
(6-sinf)**

*Uslubiy qo‘llanma*

**Samarqand-2022**

Yuldosheva Saodat. Suyunova Umida. Maxammatov Zokir “Adabiyot” fanidan ish daftari (6-sinf). Ona tili va adabiyot fani o‘qituvchilari va o‘quvchilari uchun uslubiy qo‘llanma.– Samarqand: 2022, 78 bet.

**Muharrirlar:**

D.Yunusova - Samarqand VPYMO‘MM Tillarni o‘qitish metodikasi kafedrası o‘qituvchisi

N.Balikova - Samarqand shahar 59-son ko‘zi ojizlar maxsus maktab internati o‘qituvchisi

**Taqrizchi:**

D.Urinbayeva – Samarqand VPYMO‘MM Tillarni o‘qitish metodikasi kafedrası professori

D.Sayfullayeva – Samarqand shahar 59-son ko‘zi ojizlar maxsus maktab internati o‘qituvchisi

Mazkur uslubiy qo‘llanma Samarqand viloyati pedagoglarni yangi metodikalarga o‘rgatish milliy markazi Ilmiy-metodik kengashining 2022-yil 27-oktabrda o‘tkazilgan navbatdagi 5-sonli yig‘ilishining 3.1-son qarori bilan nashrga tavsiya etildi.

## SO'Z BOSHI

Ta'lim va tarbiya masalalari hamisha mutafakkir, yozuvchi, olimlar xayolini band qilib kelgan. Ular o'zlarining bola tabiati, ularni barkamol inson qilib tarbiyalash haqidagi yorqin mulohazalari bilan ta'lim-tarbiya sohasining ravnaqiga ulush qo'shganlar.

Xalqimiz azal-azaldan o'z farzandlarini har tomonlama yetuk, mukammal tarbiya topgan o'g'il-qizlar bo'lishini orzu qilgan va uni amalga oshirishda xalq pedagogikasidan keng foydalangan. Buyuk ota-bobolarimiz At-Termiziy, Imom Ismoil al-Buxoriy, Abu Nasr Forobiy, Abu Rayhon Beruniy, Mahmud Qoshg'ariy, Yusuf Xos Hojib, Ahmad Yugnakiy, Amir Temur, Alisher Navoiy, Abdurahmon Jomiy, Sa'diy She'roziy, Abdulla Avloniy ham o'z asarlarida axloqiy tarbiya masalasini keng yoritganlar. Biz bugungi kunda buyuk siymolarimiz merosini avaylab-asrab, yoshlar tarbiyasida ulardan foydalanishga jiddiy yondashishimiz zarur. Chunki ularning asarlarida insonparvarlik, halol mehnat, do'stlik, chin muhabbat, sadoqat kabi yuksak axloqiy fazilatlar o'z aksini topgan. Binobarin, jamiyatda yuksak ma'naviy fazilatlarini kamol toptirish, milliy mafkurani shakllantirish, yoshlarni boy madaniy merosimiz, tarixiy an'analarimizga, umuminsoniy qadriyatlarga hurmat, Vatanga muhabbat, istiqlol g'oyalariga sadoqat ruhida tarbiyalash mamlakatimizda amalga oshirilayotgan barcha islohotlarning hal qiluvchi omilidir.

Mamlakatimizda ta'lim sifatini nazorat qilish boshqaruv tizimining ajralmas qismi hisoblanib, uning asosiy vazifasi ta'lim sifatini davlat ta'lim standartlari talabiga muvofiqligini ta'minlash, kelishilgan chora-tadbirlarni amalga oshirishdan iboratdir. O'qituvchi sifatida biz bu borada qo'limizdan kelganicha yosh avlodni har tomonlama mukammal, bilimli, sog'lom, ma'naviyatli etib tarbiyalashdagi rolimiz naqadar ahamiyatli ekanligini anglagan holda o'z burchimizni fidokorona bajarishimiz lozim. Barchamizga ma'lumki, bugun ta'lim islohotlari jadal sur'atda amalga oshmoqda. Shu bois bugungi kun davr talabi har bir o'qituvchining tashabbuskorlik, ijodiylik, mustaqil fikrlay olish, yechimlarning yangi, andozasiz yondashuvlarini talab qiladi. Darsda o'qituvchining asosiy ehtiyoji: uzatish, berish, o'rgatish amalga oshiriladi. Yosh avlodga o'z bilim va tajribalarini uzatish jarayonida o'qituvchi o'z ijodkorligini namoyon qiladi.

Dars o'tish jarayonida an'anaviy metodika bo'yicha ko'plab kamchiliklar haligacha yo'qolgani yo'q. Masalan, darslikda berilgan mavzuning ma'nosini anglamay, yod olish holatlari haligach saqlangan. Ko'pchilik o'qituvchilar hozirgi

zamon iqtisodiy, ijtimoiy va ma'naviy hayotni yoritib borib, yetilib qolgan, yuzaga chiqqan muammolarni tahlil qilishga e'tibor berishmaydi, balki o'quvchidan mavzuning eng muhim joylarini yodlab olishini talab etadilar. Bu esa o'quvchi ongining shakllanishida sayozlikni yuzaga keltiradi.

Albatta, har bir o'qituvchi o'quv jarayonini tashkil etishda yangicha sifat bilan ijodkorlik ila yondashishi lozim. Eng avvalambor, o'qituvchi shuni chuqur angashi lozimki, u jamiyatning ishonchli vakili, zero, jamiyat unga o'zining eng qimmatli boyligi, umidi, ishonchi va kelajagi bo'lgan bolalarini topshiradi. Bu oliyjanob va murakkab kasb unga hayotini bag'ishlagan har bir kishidan doimiy ijod, izlanish, ulkan saxovatli qalb, bolalarga muhabbat o'z kasbining cheksiz sadoqatni talab qiladi.

Buyuk alloma va ijodkorlarning asarlari va purma'no hikmatlari o'rgatishda ko'pgina qiyinchiliklarga duch kelamiz. Chunki bu durdonalardagi so'z va jumlar bugungi kunda kam qo'llanishi yoki arxaik so'zga aylanganligi sababli ularning ma'no-mazmunini o'quvchilar ongiga singdirish ancha mushkul. Bunda mumtoz so'zlar lug'ati bilan ishlash va o'quvchilarda ham mumtoz adabiyot namunalarini tahlil qila olish ko'nikmasini shakllantirib borish juda muhimdir.

Ushbu uslubiy qo'llanma umumta'lim maktablari, ko'zi ojizlar maxsus maktab internati ona tili va adabiyot fani o'qituvchilari va o'quvchilariga fanni o'qitish jarayonida oz bo'lsa-da ko'mak beradi, degan umiddamiz.

## MA'NAVIYAT XAZINASI



**1. «Adabiyot» so'zining lug'aviy ma'nosini izohlang**

---

---

---

**2. «Ma'naviyat xazinasi» atamasiga izoh bering.**

**3. Kitob haqidagi maqollarni o'qing va mazmunini sharhlang.**

*Kitobdan kitobning farqi bor*

*Kitob – aql qayrog'i.*

*Kitob ko'rmagan kalla – giyoh unmagan dala.*

*Kitobsiz aql – qanotsiz qush.*

*Kitoblar – aql farzandlaridir.*

*Kitoblar jonsiz, ammo sodiq do'stlardir.*

---

---

---

**4. «Ma'rifatli kishi» deganda yaqinlaringiz-dan kimni ko'z oldingizga keltirasiz? Bunday odamdan nimalarni o'rgangan bo'lardingiz?**

**5. Yozuvchi Abdulla Qahhor: «Adabiyot – atomdan kuchli, lekin uning kuchini o'tin yorishga sarflamaslik kerak», – degan edi. Shu gapni izohlab bering**

---

---

---

---

---

**Topshiriq.** Tushunchalarni sharhlang va ushbu adabiyotlarga misollar keltiring.



**Esse yozish.** Agar bir aylanib yozuvchi bo‘lib qolsangiz, eng avvalo, nimalar to‘g‘risida yozgan bo‘lardingiz? (50-70 so‘zdan iborat esse yozing).

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

## **BOLA – UCHQUR XAYOL EGASI**

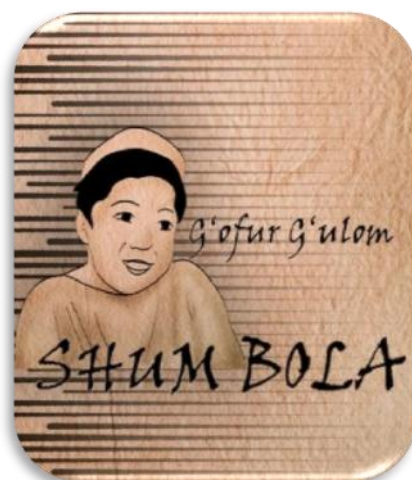


**G'afur G'ULOM**  
(1903–1966)

**“SHUM BOLA”**  
(qissadan parchalar)

### **Tezkor savol-javob**

1. *G'afur G'ulom qachon, qayerda tug'ilgan?*
2. *Birinchi jahon urushi qaysi yillarda bo'lgan?*
3. *Mustamlaka so'zining ma'nosi nima?*
4. *“Shum bola” qissasi qachon yozilgan?*
5. *G'.G'ulom uni qachon qayta ishlagan?*
6. *G'.G'ulomning qissalari nomini ayting.*
7. *“Innan keyin”-chi boyning ismi nima?*
8. *Hoji bobo ochgan yig'ingohning nomi nima?*
9. *Shum bolaning do'stlari kimlar?*
10. *Shum bola tandirdan yegan taomning nomi nima?*



**Topshiriq.** Asar qahramonlariga xos sifatlarni belgilang. Ushbu jadvalga muqobil topshiriq yarating.

	<b>Aldamchi</b>	<b>Xasis</b>	<b>Ochiq ko'ngil</b>	<b>Uch farzandning onasi kambag'al</b>
Qoravoy				
Omon				
Sariboy				
Qoravoyning oyisi				



**Topshiriq.** Quyidagi matn tavsifi kimga tegishli ekanligini toping.

*“Chang bosgan kipriklar tagidagi qo‘y ko‘zlar menga juda tanish. Yo‘lning gard g‘ubori qoqilmagan namatdek qilib yuborgan bu bashara ko‘zimga issiq-issiq ko‘rinadi. Lekin ignadek qozoqi chakmon bilan boshidagi teskari ag‘darilgan telpak qo‘lidagi boshi chog‘mor haltagi menga tanish emas...”*

**Savollarga javob bering:**



1. *Shum bola yashagan muhitni tavsiflang.*
2. *Qoravoy nima uchun uyidan ketib qoldi? Oilaviy sharoiti qanday edi?*
3. *Shum bolaning sarson-sargardon kezib yurishining asosiy sababi nimada edi?*
4. *U qanday toifadagi odamlar bilan to‘qnash keldi?*
5. *Shum bola nima uchun ziqna, xasis, xudbin odamlarni darrov tanirdi?*
6. *Shum bola ba‘zan yolg‘on gapiradi, yomon ko‘rgan odamlaridan o‘ch oladi, hatto ozgina o‘g‘rilikka ham qo‘l uradi. Uning bu harakatlarini qanday baholaysiz?*
7. *“Dandon sopli pichoq” hangomasini nima uchun o‘ylab topdi?*

**Topshiriq.** “Dandon sopli pichoq” voqeasini rolli ijro qilib bering.



- *Hay-hay bola, o‘g‘zinga qarab gapir, Tariq qashqa o‘ldi dedingmi? Xo‘sh tariq qashqa nima qilib o‘ldi?*

- *Xomlik qilib o‘ldi.*

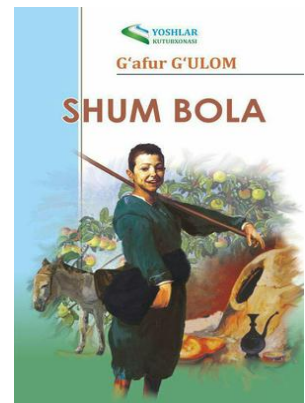
- *Nimaga xomlik qiladi?*

- *Hech aravaga qo‘shilmagan ekan, biz uni aravaga qo‘shib suv tashigan edik, zo‘riqib o‘ldi.*

- *Nima deyapsan xaromi, boshqa shuncha aravakash otlar turib, kelib-kelib mening birdan-bir boqib qo‘ygan uloqchiotim bilan suv tashiysanlarmi, padarla‘natlar.*

- ...

**Topshiriq.** VENN diagrammasi asosida G'afur G'ulomning "Mening o'g'rigina bolam" hikoyasi bilan "Shum bola" qissasining umumiy va farqli jihatlarini aniqlang.



**Topshiriq.** O'xshatishlarni izohlang.

1. *Har ikkovimizning yuragimiz dard tekkan terak yaprog'iday qaltirab turibdi.* \_\_\_\_\_
2. *Xotin qozonning qopqog'ini ochdi...baliqday bo'lib, oppoq laganda moshkichiri chiqib, o'rtaga qo'ydilar.* \_\_\_\_\_
3. *"Zinadan chiqqan itdek to'rt oyoqlab narvonga tirmashin tomga chiqdim.* \_\_\_\_\_
4. *It quvgan tulkidek Omon menga ergashdi.* \_\_\_\_\_
5. *Qo'ylar xuddi sutga tushgan sichqonday boshlarini ko'tarib suzar edilar* \_\_\_\_\_
6. *Sirlangan xumchaga tushgan sichqonday to'rt tomonga alanglab o'zimga bir najot yo'li qidirar edim* \_\_\_\_\_
7. *O'choqdan chiqqan zangori tutun osmonga o'rlab, tevarakatrofga ko'rpadek yoyilar edi* \_\_\_\_\_

**Topshiriq.** Izohini bering. Asardan tasviriy vositalarni topib daftaringizga yozing.

<b>Dialektlar</b>	<b>Frazeologik birliklar</b>	<b>O'xshatishlar</b>	<b>Sifatlashlar</b>
<i>gourt-gugurt</i>	<i>Yopig'lik qozon yopig'liq</i>	<i>surra to'n kiygan eshonday ko'rinish</i>	<i>moshkichiri soqolli</i>

**Tushunchalar tahlili.** Ushbu tushunchalarning ma'nosini yozing.

<b>Tushuncha</b>	<b>Ma'nosi</b>
Mavoza –	_____
Avrodchi –	_____
G'ulom gardish –	_____
Sangob –	_____
Bo'ka –	_____
Cho't –	_____
Olas –	_____
Kunlashmoq –	_____
Muzd –	_____
Korafta –	_____
Pud –	_____

**Topshiriq.** Ushbu so'zlarni ingliz tilida tarjima qiling.

<i>boy</i> –	_____
<i>chorshanba</i> –	_____
<i>falokat</i> –	_____
<i>qo'y</i> –	_____
<i>bozor</i> –	_____
<i>kiyim</i> –	_____
<i>bordim</i> –	_____



**Turob TO'LA**  
**(1918–1990)**

**«DO'NAN» hikoyasi**  
**(«Yetti zog'ora» qissasidan)**

<p><b>Turob To'laning dastlabki she'riy to'plami?</b></p>	<input type="radio"/>	«Tabassum»
	<input type="radio"/>	«She'rlar»
	<input type="radio"/>	«Shodligim»
	<input type="radio"/>	«Qanotlan, qo'shiqlarim»
«Hayo bilan», «Sumbula», «Ko'chalar», «Do'ppi tikdim», «Sartarosh qo'shig'i»	<input type="radio"/>	<p><b>Turob To'laning pyesa va librettolari?</b></p>
«Baxt tongotari», «Nafosat», «Muborakbod», «Bolalar dostoni», «Kamalak»	<input type="radio"/>	
«Qizbuloq», «Nodirabegim», «Momo yer», «Zulmatdan ziyo», «Malikayi ayyor», «Samarqand afsonasi»	<input type="radio"/>	
«Oromijon», «Gulyor», «Oftob nayzada»	<input type="radio"/>	
<p><b>Turob To'la qalamiga mansub kinossenariylar</b></p>	<input type="radio"/>	«Maftuningman», «Shashmaqom», «Furqat»
	<input type="radio"/>	«O'tkan kunlar», «Shashmaqom», «Qor qo'ynida lola»
	<input type="radio"/>	«O'tkan kunlar», «Mahallada duv-duv gap», «Shashmaqom»
	<input type="radio"/>	«Mahallada duv-duv gap», «Furqat», «Qor qo'ynida lola»
Shekspirning «Qirol Lir» tragediyasi va Pushkin, Lermontov, Nekrasov asarlar	<input type="radio"/>	<p><b>Turob To'la tarjimalarini toping.</b></p>
Shekspirning «Qiyiq qizning quyulishi» komediyasi va Pushkin, Yesnin, Shevchenko, To'qay asarlarie	<input type="radio"/>	
Shekspirning «Qiyiq qizning quyulishi» komediyasi va Pushkin, Lermontov, Nekrasov, Shevchenko, To'qay asarlari	<input type="radio"/>	
Shekspirning «Qirol Lir» tragediyasi va Lermontov, Shevchenko, To'qay asarlari	<input type="radio"/>	

**Topshiriq.** Asardan do‘nanning tasviri berilgan jummalarni ko‘chirib yozing.



---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

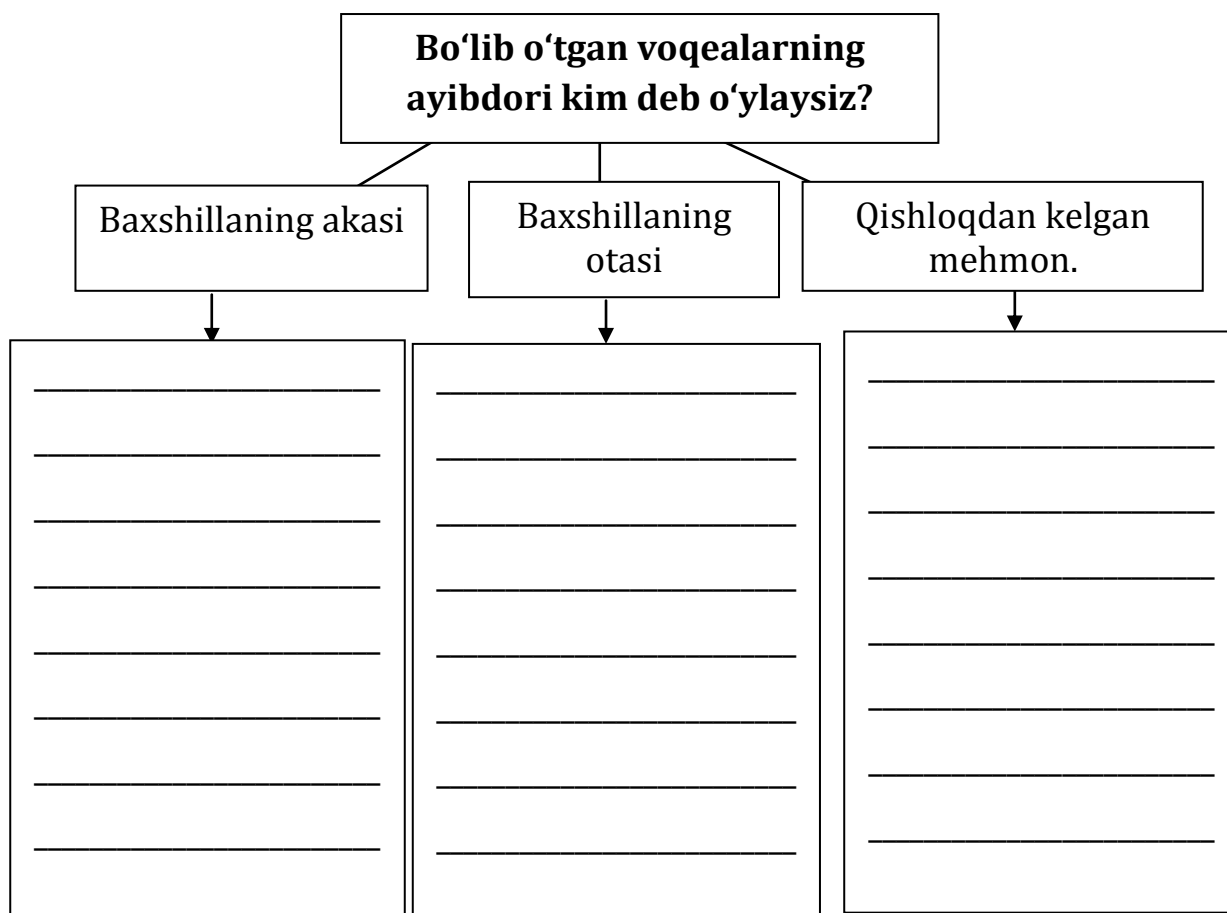
**Topshiriq.** Izohli lug‘atdan foydalanib, ushbu tushunchalarga izoh bering.

- Qulun – \_\_\_\_\_
- Toychoq – \_\_\_\_\_
- G‘o‘nan – \_\_\_\_\_
- Do‘nan – \_\_\_\_\_
- Ayg‘ir – \_\_\_\_\_
- Baytal – \_\_\_\_\_
- Biya – \_\_\_\_\_
- Tulpor – \_\_\_\_\_
- Arg‘umoq – \_\_\_\_\_
- Asov – \_\_\_\_\_
- Ot – \_\_\_\_\_

### Matn yuzasidan savollar:

1. «Do‘nan» asari kimning tilidan hikoya qilinadi? \_\_\_\_\_
2. Matansoy qanday soy deb ta‘riflangan? \_\_\_\_\_
3. Baxshillaning otiga «ko‘zmunchoq taqib qo‘y» deb kimlar aytadi va kim otni jambil bilan yuvadi? \_\_\_\_\_
4. «Shang‘illab butun hovlini» boshiga ko‘targan «dasturxonchi» kim? \_\_\_\_\_
5. Baxshillaning onasi kim (ismi)? \_\_\_\_\_
6. Mehmonning ko‘zi tegmasin deb nimalarni ko‘zdan yiroq qilib qo‘yadilar?  
\_\_\_\_\_
7. Baxshillaning qishlog‘ida qanday odat bor edi? \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_
8. Baxshillaning otini olib ketgan mehmon qayerlik edi? \_\_\_\_\_

### Qarorlar shajarasi



### **Topshiriq. Ushbu parchaga tushirib qoldirigan soʻzlarni kiriting.**

Bir mahal uygʻonsam, oftob \_\_\_\_\_, Doʻnanboy, \_\_\_\_\_ qayoqda, oʻsha turgan joyida hali ham \_\_\_\_\_ holatda \_\_\_\_\_. Hayron boʻlib oʻrnimdan turdim, bir narsa \_\_\_\_\_ boshini baland koʻtarib \_\_\_\_\_, faqat orqa oyoqlari bilan \_\_\_\_\_, oldingi oyoqlarini yerdan \_\_\_\_\_. Yugurib oldiga bordim, bordim-u oyoqlari ostiga qarab \_\_\_\_\_, oldingi \_\_\_\_\_ oyogʻiga qopqora, chipor choʻlilon \_\_\_\_\_, \_\_\_\_\_ oyogʻi esa uning \_\_\_\_\_ majaqlagancha ezib turipti. Borib \_\_\_\_\_ majaqlangan ilonning oʻrovini \_\_\_\_\_, shundagina oʻng oyogʻini uning boshidan oldi. U endi tera \_\_\_\_\_ boshlaganda bu \_\_\_\_\_ koʻrgan, menga kelayotganini bilib \_\_\_\_\_ bosgan.

**Kalit soʻzlar:** tepkılanadi-yu, oʻralib yotibdi, oʻng, ogʻib qolgan, mashoq, bir xil, turipti, demoqchiday, kishnadi, gʻarchcha, uzmaydi, qotib qoldim, chap, boshini, yechib, tashladim, oyoqlaridan, mashoq, ilonni.

### **Topshiriq. Ushbu parchaga tushirib qoldirigan soʻzlarni kiriting.**

Qissada, jumladan, buyuk sohibqiron bobomiz \_\_\_\_\_, diniy maʼrifatning ulugʻ namoyandalari, «xalqparvar siymolar», \_\_\_\_\_, \_\_\_\_\_ «sharq adabiyotining vallahatlaridan biri, butun Osiyoni aqlidroki bilan tebratgan» \_\_\_\_\_, «Navoiyni mahliyo qilgan donishmand», mashhur shoir \_\_\_\_\_ singari ulugʻlar hayoti va faoliyati chuqur ehtirom bilan tilga olinadi.

**Kalit soʻzlar:** Otoyi, Ismoil ota, Amir Temur, Xoʻja Ahmad Yassaviy, Avliyo ota.

### **Topshiriq. Ushbu mavzulardan birida esse yozing.**

1. Inson hayotida otlarning vazifasi.
2. Doʻnanning insonga xos “nozik kechinma”lari boshqa hayvonlarda ham kuzatiladimi? Hayotiy misollar bilan yoriting.
3. Kundalik turmushingizda jonivor-doʻstingiz bilan bogʻliq boʻlgan muammoli vaziyat va uni bartaraf etish uchun amalga oshirgan amalingiz.



***Xudoyberdi TO'XTABOYEV***

*(1932-yilda tug'ilgan)*

**“SARIQ DEVNI MINIB”**

**romani**

1. Ushbu ustunchalarga Xudoyberdi To'xtaboyevning asarlarini tasnifiga mos guruhlab bering.		
<b>Qissalari</b>	<b>Romanlari</b>	
_____	_____	
_____	_____	
_____	_____	
_____	_____	
_____	_____	
_____	_____	
_____	_____	
_____	_____	
_____	_____	
_____	_____	
_____	_____	
<p><b>Asarlari:</b> «Omonboy va Davronboy sarguzashti», «Sariq devni minib», «Sariq devning o'limi», «Sehrli qalpoqcha», «Konizar yulduzlari», «Besh bolali yigitcha», «Qasoskorning oltin boshi», «Yillar va yo'llar», «Shirin qovunlar mamlakati», «Mungli ko'zlar», «Jannati odamlar», «Qiz bolaga tosh otmang», «Qiz talashgan o'smirlar», «Quyonlar saltanati», «Yangi ohangda kuylayotgan viloyat», «Tagob qishloq ertaklari», «Qaylarda qolding, bolaligim»</p>		



- Ushbu romanlar nafaqat o'zbek adabiyoti, balki jahon adabiyoti ko'lamida ham bolalar uchun yaratilgan sarguzasht asarlarning eng yaxshi namunasiga aylandi.

### «Sariq devni minib»



- Romanlarda 6-sinf o'quvchisi Hoshimjonning ajoyib sarguzashtlari, uning sehrli qalpoqcha yordamida erishgan qahramonliklari qiziqarli tarzda hikoya qilinadi.

### «Sariq devning o'limi»



**Topshiriq.** Asar matnini o'qing, ushbu matn bo'laklarini voqealar ketma-ketligida raqamlab joylashtiring.

- ... birinchi qilgan ishim qishlog'imizda yashaydigan Soraxon folbinning ishlarini tekshirib ko'rish bo'ldi.
- Sal nari borgan edim, atrofi yog'och taxta bilan o'ralgan katta qo'rg'onga ko'zim tushib qoldi. Darvoza tepasiga «Krupskaya nomli maktab-internat fermasi» deb yozib qo'yishibdi.
- Bu ishni avval ona tili o'qituvchimiz, so'ngra fizika o'qituvchimiz payqab qolibdi. O'sha soatdayoq hammaga oshkor bo'libdi.
- Har xil chitdan tikilgan katta-kichik beshta xaltacha bor, hammasida ham o'zimizning aptekalarda sotiladigan oddiy dorilar: birida penitsillin, birida biomitsin, boshqasida yurak o'ynoqni bosadigan poroshok.
- Katta sement ariqdan shundoqqina o'tishim bilan g'alati bir manzaraga ko'zim tushib, rostini aytsam, hang-u mang bo'lib qoldim.
- Xayr, jonajon qishlog'im, hayqirib, toshdan toshga urilib oqayotgan zilol suvli anhorlar, poyonsiz mevazor bog'lar, hammangizga xayr. Endi sizlarga hech kim tosh otib shoxingizni sindirmaydi, tanangizga

mix qoqib ozor bermaydi!

- ...direktorimiz Otajon Azizovich ham, algebra muallimimiz Qobilov ham kishi o'qimasdan turib agronom bo'la olishi, o'rtoqlariga hisobsiz foydalar keltirishi mumkinligini o'z ko'zlari bilan ko'rardilar.
- Kechqurun uyga kirishdan mahrum bo'lgach, oyim aytyapti deb qo'shnimizdan ikkita nonni qarzga oldim-da, qorong'I tushishi bilan o'sha hovli tomon yo'l oldim.
- O'ziyam ko'ngli ochiq, xushchaqchaq, menga o'xshab qiziqchiroq bola ekan. Avvaliga rosa maqtanchoq bo'lsa kerak, deb o'ylagan edim. Yo'q, unchalik maqtanchoq ham emas ekan.
- Mirobiddinxo'janing kerilganini aytmayisizmi, bir o'zining ikkita velosipedi bor. Tunov kun bittasini minib biroz sayohat qilgan edim, qosqonini egib qo'ygan ekanman, aka-uka meni tutib olib rosa do'pposlashdi.

**Topshiriq.** Asar boblarini ketma-ketlikda joylashtirib yozib chiqing.



1.		
2.		Baxtim kulib boqqan edi.
3.		Qayerdasan, maktabim.
4.		Ko'chaga quvildim.
5.		Injenerman, injener.
6.		Shaytonning yelkasiga igna sanchdim.
7.		Xayr, amakilar.
8.		Qofiya bozori qaydadir.
9.		Hasharotni kaltaklashga buyurdim.
		Mana artist ham bo'ldim.

**Topshiriq.** Asar mazmuniga aloqador bo'lmagan buyum (rasm)ni aniqlang



**Topshiriq.** Ushbu asar qahramonlariga tavsif bering.



**Soraxon folbin -**

---

---

---

---

---

**Mirobiddinxo'ja-**

---

---

---

---

---

**Hoshimjon-**

---

---

---

---

---

**Topshiriq.** Izohli lug'atdan foydalanib, ushbu tushunchalarga izoh bering.

Xamak –

---

Luchchak  
shaftoli –

---

---

Chok tikmoq –

---

Javray boshladi–

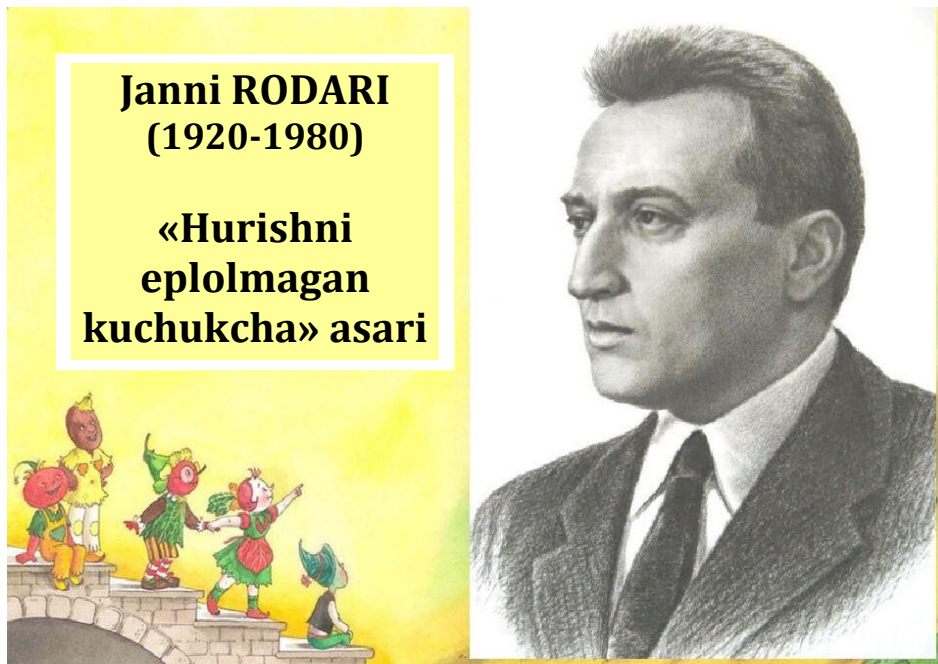
---

Rom ochdi –

---

Biyobon –



---







<b>Janni Rodari qaysi xalq adibi?</b>	Fransiya
	Germaniya
	Amerika
	Italiya
<b>Janni Rodari, Xudoyberdi To‘xtaboyev va G‘afur G‘ulomning bolaligi qanday kechgan?</b>	“Ruhiy dunyosi pok bo‘lgan, tarbiyaga quloq soladigan, savob va gunohni bilishga intiladigan, ruhi go‘zallikka talpinayotgan bolalar dunyosida ishlasam qanday bo‘lar ekan deb o‘ylay boshladim va qaror ham qabul qildim bolalar, o‘smirlar dunyosiga paqqos o‘tib ketdim”.
	To‘qqiz yoshida otasidan, o‘n besh yoshida onasidan yetim qolgan. Oilani boqish uchun kosiblik, mixkorlik, aravakashlik qiladi, bosmaxonalarda harf teruvchi bo‘lib ishlaydi. Avval eski maktabda, so‘ngra rus-tuzem maktabida ta‘limolgan.
	“olov jizillab turadigan tandir yonida, un

	vako‘mir solingan qoplar orasida”.
<b>Janni Rodarining ilk to‘plami?</b>	“Osmondagi tort”
	“Quvnoq she‘rlar kitobi”
	“Chippolinoning sarguzashtlari”
	“Uchtadan oxiri bor ertaklar”
	“Rim ertaklari”
	“Jelsamino yolg‘onchilar mamlakatida”
	“Telefonda aytilgan ertaklar”
	“Televizorga kirib qolgan Jip”
<b>Janni Rodari qanday mukofotga sazovor bo‘lgan?</b>	Nobel mukofotiga
	“Femina” mukofotiga
	Hans Kristian Andersen mukofotiga
	“Alanga medali” mukofotiga
	“Eliot” oltin medaliga
<b>“<i>Insonga, avvalo, yaxshi ustoz darkor</i>”, - degan g‘oya qaysi ertakdan kelib chiqadi?</b>	“Qutbdagi gunafsha”
	“Shahzoda Plombir”
	“Hurishni eplolmagan kuchukcha”
	“Ayyor Buratino”
	“Rinaldoning sarguzashtlari”

**“UCHTADAN OXIRI BOR ERTAKLAR” TURKUMIDAN  
“Hurishni eplolmagan kuchukcha” ertagi**

	<p>1. Xo‘roz bilan kuchukning suhbatini yana bir bor o‘qing. Bu suhbatda ularning tabiatiga xos jihatlar qanday namoyon bo‘lganligini toping.</p>	
---	---	---



	<p>2. Xo'rozday qichqirishni va kakkuday sayrashni o'rganib olishiga qaramay kuchukcha nima uchun atrofdagilarning e'tiborini qozona olmadi deb o'ylaysiz?</p>	
<p>3. Duch kelgan mahluqqa o'q otaveradigan ovchining tabiatini tavsiflab berishga urining. Ovchining o'qidan zo'rg'a omon qolgan kuchuk nimalarni o'ylaydi-yu, o'ljasiz qolgan ovchi nimalarni xayol qildi?</p>		
<p>4. Ertakning ikkinchi tugashidagi so'nggi jumlaning o'qing. Bu gapda qanday ma'no yashiringan deb o'ylaysiz? Ertakning uchinchi tugashida kuchukcha birdaniga hura ketibdi degan ta'kidni qanday izohlaysiz?</p>		
<p>5. Sizga ertakning nechanchi tugashi yoqdi? Xulosalaringizni asoslashga urinib ko'ring.</p>	<p>Nima uchun?</p>	

### Ma'lumot uchun



**Kakku qanday qush?** Kakku xuddi bulbul kabi ko'zidan panada umr kechirishni ma'qul ko'radi. U asosan qalin o'rmonlarda yashab o'tadi. Biroq O'rta Osiyoning daraxtzorlardan iborat hududari-da ham, albatta, kakku tovushini eshitasiz. Kakkularning bir yomon odati bor. Bu odat avloddan avlodga o'tib kelmoqda.

Ya'ni, kakkuning yangi tug'ilgan, hali ko'zlari ham ochilib ulgurmagan jo'jasi shu ahvolda qanotlarini yoyib, boshqa bir inga kirib boradi. Inda ona kakku yo'qligidan foydalanib, tuxum yoki tug'ilgan jo'jani yelkasiga ortadi-da, pastga irg'itadi.

Kakkuning yana bir o'ziga xos xususiyatlaridan biri shuki, urg'ochisi umuman tovush chiqara olmaydi. Biz hayajon bilan tinglaydigan kukulashning egasi kakkuning erkagi hisoblanadi.



**Topshiriq.** Venn diagrammasi.

Hurishni bilmaydigan kuchukcha bilan o'z tilini bilmaydigan odam o'rtasida qanday o'xshashlik bor deb o'ylaysiz?



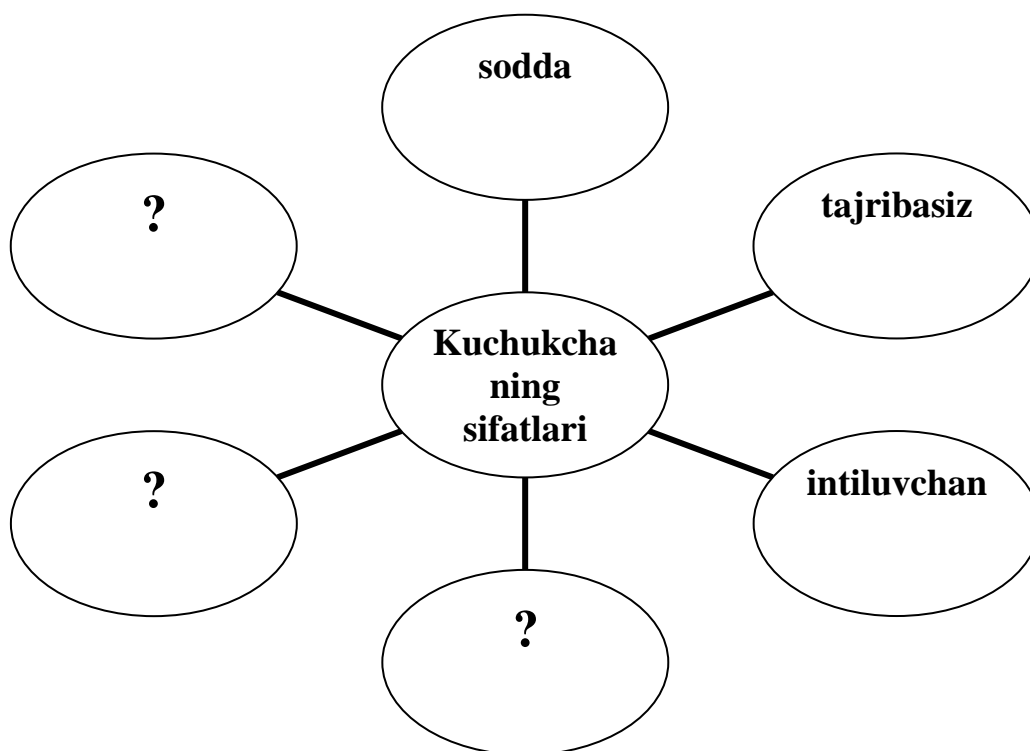
Sizningcha, kuchukchanning qaysi xatti-harakatini havas qilishga loyiq fazilat deb baholash mumkin? O'z tilini bilmaydigan odam bugungi jamiyatda qanday o'ringa ega bo'ladi? \_\_\_\_\_

---

---

---

**Topshiriq. Klaster usulidan** foydalanib, kuchukchanning sifatlarini yozib chiqish topshiriladi.



**Xulosalash.**

<b>Kuchukcha timsoli</b>		
<b>Afzalliklari</b>	<b>Kamchiliklari</b>	<b>Xulosa</b>
<i>Sodda Ishonuvchan Ko'ngilchan O'rganishga moyil</i>	<i>Sodda Ishonuvchan Ko'ngilchan O'zligini yo'qotgan</i>	<i>Inson uchun o'z tili va o'zligisiz hayot mazmunsizdir</i>

**Ijod mashqi.** Ertak to'qish. Ertaklarning tugallanishidagi eng asosiy fikrni quyidagi jadvalga yozib chiqish lozim.

<b>Ertak nomi</b>	<b>Ertakning 1-tugashi</b>	<b>Ertakning 2-tugashi</b>	<b>Ertakning 3-tugashi</b>	<b>Ertakning 4-tugashi</b>	<b>Ertakning 5-tugashi</b>
Hurishni eplolmagan kuchukcha	Kuchukcha boshqa tillarni o'rganish qobiliyati				



## KECHAGI KUN SABOQLARI



**Muhammad Aminxo'ja  
MUQIMIY  
(1850-1903)  
"TANOBCHILAR" hajviyasi**

### Sanani izohlang

1.	1907-yil -	A.	Shoirning otasi Mirzaxo'ja vafot etadi.
2.	1910-yil -	B.	Qo'qon shahrida Bekvachcha mahallasida, novvoy oilasida tug'ildi.
3.	1950-yil -	C.	Ilk devoni "Devoni Muqimiy" nashr etildi.
4.	1953-yil -	D.	Buxorodagi "Mehtar anbar" madrasasida o'qishni davom ettirdi.
5.	1850-yil -	E.	Moskvada Muqimiyning "Lirika i satira" nomli ikkinchi to'plami rus tilida nashr etildi.
6.	1872-1873-yillar	F.	Shoirning salomatligi yomonlashadi, oylab to'shakka mixlanib qoladi.
7.	1876-yil	G.	53 yoshida og'ir xastalikdan vafot etadi.
8.	1885-yil -	H.	Portsev litografiyasida shoirning hajviy she'rlari "Muqimiy maa hajviyot" nomi bilan nashr etildi
9.	1898-1899-yillar	I.	o'ishni tamomlab Qo'qonga qaytadi, uylanadi.
10.	1903-yil	J.	Muqimiy ijodini o'rganish tarixida yangi davr bo'ldi. Adib vafotining 50 yilligi munosabati bilan Muqimiy hayoti va ijodiga oid maxsus kitoblar chiqarildi, shoirning tanlangan asarlari o'zbek va rus tillarida nashr etildi.

Javoblaringizni tekshiring: (1-C, 2-H, 3-E, 4-J, 5-B, 6-D, 7-I, 8-A, 9-F, 10-G)

**Topshiriq.** Hajviy asar haqidagi ma'lumotni to'ldiring.

Hajviy asar \_\_\_\_\_ va \_\_\_\_\_ uyg'otadigan \_\_\_\_\_ asar hisoblanib, mazmuni va shakliga ko'ra \_\_\_\_\_ va \_\_\_\_\_ ruhda bo'ladi. Hajviy asarlarda jamiyat hayotidagi \_\_\_\_\_, ayrim shaxslar fe'l-atvoridagi, xatti-harakatidagi \_\_\_\_\_ tanqid qilinadi, ya'ni \_\_\_\_\_ qilib tasvirlanadi. Hajviy asarlarda jamiyatdagi \_\_\_\_\_ ni, \_\_\_\_\_ xulqli kimsalarning \_\_\_\_\_ ni yaqqol \_\_\_\_\_ etish uchun voqealar \_\_\_\_\_ ko'rsatiladi, \_\_\_\_\_, \_\_\_\_\_, \_\_\_\_\_, \_\_\_\_\_, \_\_\_\_\_ kabi badiiy tasvir vositalaridan keng foydalaniladi.

**Kalit so'zlar:** satirik, sifatlash, illatlar, bo'rttirib, yumoristik, mubolag'a, fosh, yomon, kulgili, fantaziya, kirdikorlar, kamchiliklar, o'xshatish, badiiy, qusurlar, tanqidiy, kulgi, qarshilantirish.

**Topshiriq.** Quyidagi savollarga matn asosida yozma javob bering.

Necha oyda keladi tanobchilar? \_\_\_\_\_

Kim ular – tanobchilar? \_\_\_\_\_

Ikkala tanobchining tasviri \_\_\_\_\_

“o'xshatish”ni ifodalang. \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Xo'ja tanobchi xalqqa nima deb \_\_\_\_\_

murojaat qiladi? \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Hakimjon tanobchi xalqqa \_\_\_\_\_

nima deb murojaat qiladi? \_\_\_\_\_



---

---

---

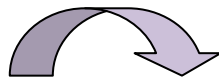
---

Qishloq eli qanday munosabat bildirdi? 

---

---

**Topshiriq.** Tanobchi amaldorlar o'z nasl-nasablari maqtanishi tartibini to'g'ri ifodalab, to'ldirib bering. Maqtanishlari zamirida qanday maqsad yotganini tushuntiring.






**Ma'lumot uchun bilib oling.**

**Maxdumi a'zam** - mashhur avliyo Abdulqodir G'iloniyning unvoni. Abdulqodir G'iloniy (1077, Gilon, Eron -1166, Bag'dod, Iroq) islom dunyosiga mansub bu zot qodiriylik tariqatining asoschisi.

**Erhubbi** - islomgacha bo'lgan davrdagi avliyo. G'ayrioddiy hislatga ega bo'lgan afsonaviy pahlavon

**Nurato** - hozirgi Nurotada o'tgan avliyo.

**Shohlig' mazor** – Shohi Zinda maqbarasidagi azizlar ko'zda tutilmoqda.

**Bibi Ubayda** – avliyo ayol.

**Xizr** – Qur'onda nomi tilga olingan payg'ambar.

**Chimlig' azizlar** – Turkiston tomonlarda o'tgan avliyolar.

**Topshiriq.** Ushbu satrlarni sharhlang:

*Zulm bilan ellig-u yuzni olur,*

*Boz tanobini duchandon solur.*

*Tag'i bular yaxshi-yu, bizlar yomon,*

*El tamizidin hazar et, alamon.*

**Tushunchalarni ma'nosiga muvofiq joylashtiring.**

Adl	
Tanob	
Nifoq	
Kunda pix	
Gavda xar	
Suxan	
Zanchalish	
Dodar	
Mardumi sahroyi	
Tamiz	
Alamon	
Dog'mag'a	

*Qaddi-qomatli, adolat, so'lak, arqon, o'lchov birligi, nizo, ikkiyuzlamachilik, har kuni uyquda, to'nkaday qo'pol, xo'kizday gavgdali, eshak gavgdali, til, so'z, ezma, qilig'i yoki xatti-harakati bilan xotinlarga o'xshagan, aka, singil, ini (uka), sahro kishisi, qishloq odami, semiz, toza, ulug', asl, xalq, xonavayron, xarob, do'uruvchi, amaldorlar.*



**Abdulla QAHHOR**  
**(1907-1968)**

**“BEMOR” hikoyasi**

**“Bingo” o‘yini.** Kichik guruhlarda tashkil etiladi.

Adib hayoti va faoliyatiga oid sana-raqamlarni berilgan savollar asosida tezkorlik bilan ushbu bingo kataklariga joylashtiring. Kataklarda sanalar bo‘yiga yoki eniga, yoki diagonal shaklda joylashsa, o‘sha guruh g‘olib sanaladi. O‘z javoblaringizni izohlang.

1924	1932	1937	1949	1936
1928	1930	1907	1966	

**Savollar:**

1. A.Qahhorning tavallud topgan yil.
2. A.Qahhorning ilk “Oy kuyganda” hajviy she’ri “Mushtum” jurnalining 8-sonida qaysi yili bosilib chiqadi?
3. Adib qachon O‘rta Osiyo davlat universitetining ishchilar fakultetini tamomlaydi?
4. O‘rta Osiyo davlat universitetining pedagogika fakultetiga qachon o‘qishga kiradi?
5. A.Qahhorning dastlabki qissasi “Qishloq hukm ostida” qachon chop etilgan?

6. A.Qahhorning dastlabki romani “Sarob” qachon chop etilgan?
7. A.Qahhorning “Bemor” asari qachon yozilgan?
8. A.Qahhorning “Qo’shchinor ” romani qachon yozilgan?
9. A.Qahhor Hamza nomidagi O‘zbekiston Davlat mukofoti laureati bo‘ldi.

**Topshiriq.** Hikoya epigrafi *“Osmon yiroq, yer qattiq”* maqolining mazmun-mohiyatini yozma ravishda tushuntiring. Siz hikoya mazmuniga mos qanday maqolni epigraf qilib tanlagan bo‘lar edingiz. Javobingizni izohlang.

---



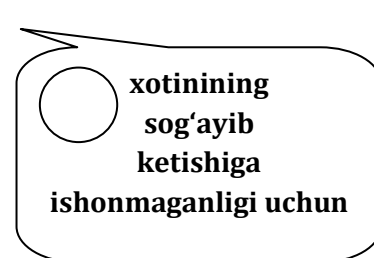
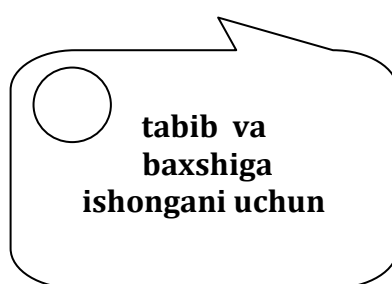
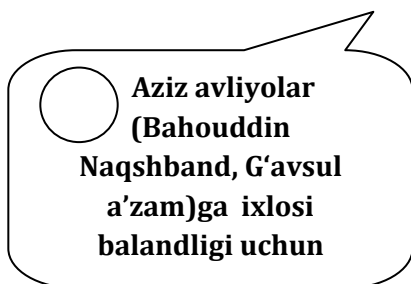
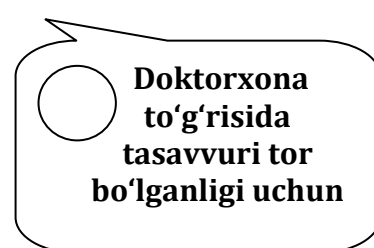
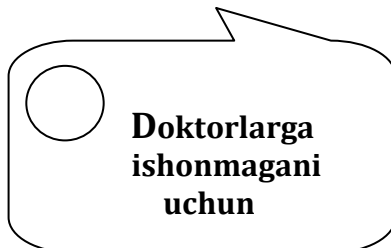
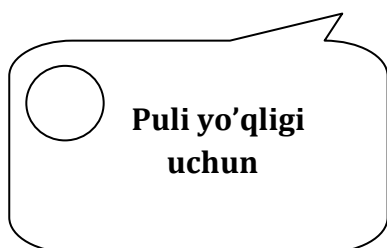
---



---

**Topshiriq.** Ushbu maqollarning ma’nosiga muvofiq sharhlarni to‘g‘ri joylashtirib bering.


**Nima uchun Sotiboldi xotinini doktorga olib bormadi?**



**Topshiriq.** Voqealar ketma-ketligida ushbu jummalarni joylashtiring.

- Qo'shnisi – bir kampirni chaqirdi. Kampir bemorning to'zigan sochlarini tuzatdi, u yoq-bu yog'ini siladi, so'ngra...
- Baxshi o'qidi.
- Sotiboldi xo'jayinining oldiga arzga bordi, ammo bu borishdan muddaosi nima ekanini aniq bilmas edi.
- kasalni o'qitdi – bo'lmadi, tabibga ko'rsatdi. Tabib qon oldi. Betobning ko'zi tinib, boshi aylanadigan bo'lib qoldi.
- Allaqanday bir xotin kelib tolning xipchini bilan savaladi, tovuq so'yib qonladi...
- Bemorning oldidan jilmaslik va shu bilan birga tirikchilik uchun xonaki bir kasb qilishga majbur bo'ldi.
- Doktorxona deganda Sotiboldining ko'z oldiga izvosh va oq podshoning surati solingan 25 so'mlik pul kelar edi.
- Doktorxona deganda Sotiboldining ko'z oldiga izvosh va oq podshoning surati solingan 25 so'mlik pul kelar edi.

**Savollarga og'zaki o'z fikr-mulohazangizni bildiring.**

1. Sotiboldining xotini o'zi nima kasal bilan og'rikan edi? Nahotki, bu kasalning davosi bo'lmasa?
2. Sotiboldining xotinini davolash jarayonidagi "najotkorlar" kimlar?
3. Tabib ayolning qanday kasal bilan og'rikanini aniq bilmay turib undan qon olishini qanday izohlaysiz?
4. Baxshi kelib, kasal xotinning ustida nimalarni o'qidi? Nega o'qidi?
5. Kasal xotinni tolning xipchini bilan savalashi, tovuq so'yib qonini oqizish bilan ayolga tekkan dardning o'rtasida nima aloqa bor?
6. Sotiboldi shahardagi yakka-yu yagona doktorxona ichiga kirganmi-kirmaganmi?
7. Sotiboldining xo'jayini Abdug'aniboy qanaqa odam o'zi? Imkoniyati bo'la turib nimaga bir insonga yordam bermadi?

8. Nega Sotiboldining xo'jayini Abdug'aniboy shahardagi yagona kasalxonada

emas, Simdagi kasalxonada davolangan?

9. Bemor yotgan xonadonga boshqa tovush emas, aynan gadolarning tovushi eshitilishi bilan nimaga urg'u berilyapti?

10. Nima uchun kasal odamga «chilyosin» o'qiladi?

11. «Chilyosindan bemor tetik chiqqanday» bo'lishi bilan shamning yonib tugashi o'rtasida qanday o'xshashlik ko'rasiz?

12. Bemor xotinning tuzalishida so'nggi umid kimdan edi?

13. Sizningcha, nima uchun asar "Bemor" deb nomlangan?

---

---

---

**Bemor aslida kim? Javobingizni izohlang**



Jamiyat

baxshi

boylar

doktorlar

Sotiboldi

tabib

xotini

johil xalq

**Topshiriq.** Quyidagi rasmning "Bemor" hikoyasidagi tasvirga o'xshash jihatlari bormi? \_\_\_\_\_

---

---

---

---

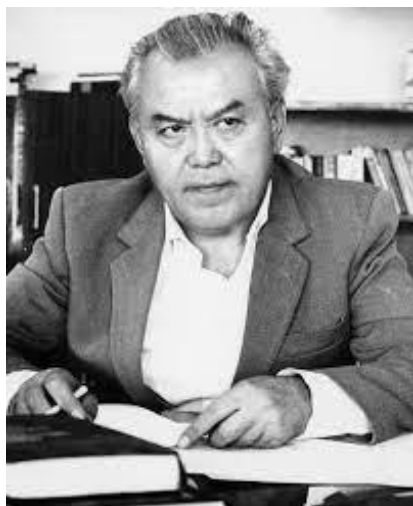
---





**Topshiriq.** Tushunchalarning ma'nosini qo'shimcha manbalardan foydalanib yozing.

Baxshi	
Xipchin	
shisha qabzali eshik	
Izvosh	
oq podsho	
Muddao	
Devonai Bahouddin	
G'avsula'zam	
oftobshuvoq	
Gavron	
Baqqol	
chakkasiga burov solingan kishiday talvasaga tushmoq	
yo'g'on cho'ziladi, ingichka uziladi	
«chilyosin» qildirish	
Hey do'st, shaydullo, ba nomi ollo, sadaqa raddi balo, baqavli rasuli xudo...	

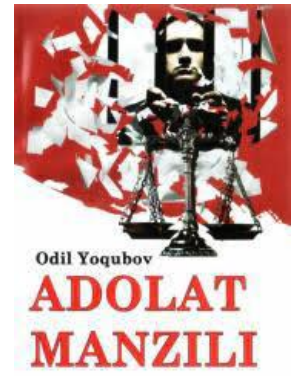
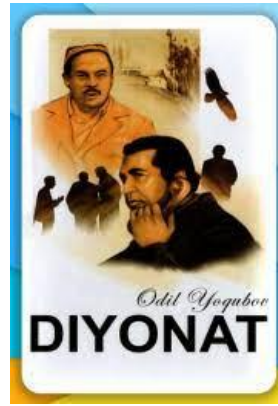
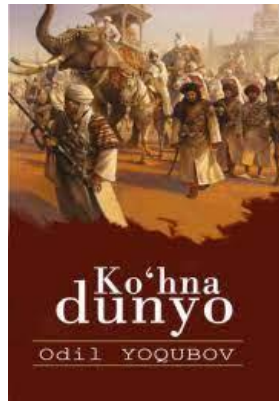


**Odil YOQUBOV**  
**(1926-2009)**

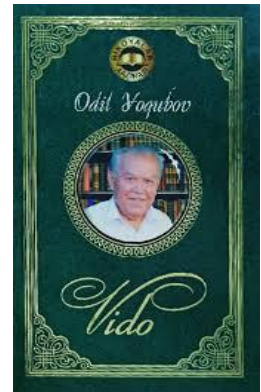
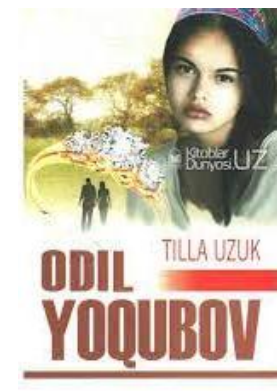
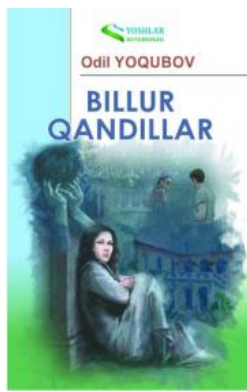
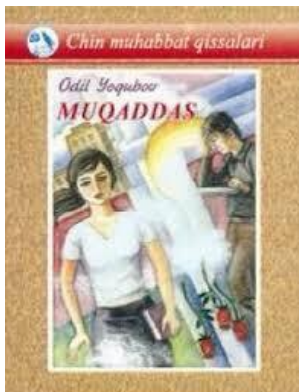
**“MUZQAYMOQ”**  
**hikoyasi**

**Topshiriq.** Darslik va qo‘shimcha manbalardan foydalanib adibning hayoti va faoliyatiga doir quyidagi xronologik jadvalni to‘ldiring.

<b>Yil, sana</b>	<b>Sharh</b>
<b>Odil Yoqubovning hayotiga oid ma’lumotlar</b>	
1926-yil 20-oktabr	_____
1944-yil	_____
1945-1950-yillar	_____
1951-1956-yillar	_____
1955-1959-yillar	_____
1959-1963-yillar	_____
1967-1970-yillar	_____
1970-1982-yillar	_____
1982-1989-yillar	_____
1989-1996-yillar	_____
1998-2004-yillar	_____
<b>Faoliyati bo‘yicha taqdirlanishi</b>	
1985-yil	_____
1994-yil	_____
1998-yil	_____



## Asarlari



**Topshiriq.** Adib asarlarini janrlar asosida tasniflab, quyidagi jadvalga kiriting.

**Hikoyalari**

**Qissalari**

**Romanlari**

**Pyasalari**

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---



**“MUZQAYMOQ” hikoyasi kimning hayoti haqida?**

---

---

---

**Nima uchun sho‘ro idoralarida katta lavozimlarda ishlayotgan yozuvchining otasi tuman moliya bo‘limiga kichik bir vazifaga tushirib qo‘yilgan?**

**Topshiriq.** Asardan olingan ushbu parchani to‘ldiring.

U mahalda biz \_\_\_\_\_ shahrining \_\_\_\_\_ joylaridan biri - \_\_\_\_\_da \_\_\_\_\_ iborat, oldi ayvon, o‘sha zamon imkoniyatiga ko‘ra \_\_\_\_\_ uyda istiqomat qilardik. Bu uyning \_\_\_\_\_ hovlisi ham bor edi. Ikki qavatli \_\_\_\_\_ darvoza orqali kiradigan bu hovlida bizdan tashqari yana \_\_\_\_\_ xonadon yashardi. Darvozaning ustida \_\_\_\_\_ pichan saqlanadigan \_\_\_\_\_ bo‘lar, biz, bolalar \_\_\_\_\_ paytlari bekinmashoq o‘ynaganda boloxonaga chiqib pichan tagida «jon saqlardik».

**Kalit so‘zlar:** kattagina, bir nechta, boloxona, Lager ko‘chasi, oqshom Turkiston, eng so‘lim, tuzukkina, ikki xonadan, ulkan, quruq.



O‘sha qora kun ham nimadandir ko‘nglim notinch, kitob titish esimga tushib tomga chiqdim. Ammo tanish tuynukka yaqinlashganimda ko‘chaning boshida qo‘sh ot qo‘shilgan chiroyli foytunga ko‘zim tushdi. Sal o‘tmay foytun darvozamiz ro‘parasiga kelib to‘xtadi.

**Foytunda bolaning uyiga mehmon bo‘lib kimlar keldi?** \_\_\_\_\_

---

---

---





*Bu suratlar ham juda g'alati, ularning aksari charm palto kiyib, bellariga qilich va to'pponcha taqib olgan harbiy, ba'zilari esa ot o'ynatgan, qizil alvon ko'tarib dushman sari ot surib ketayotgan mard-u maydonlar bo'lsa ham, negadir barchasining ko'zlari o'yib olingan yoki yuzlariga ko'k siyoh ortilgan edi. Nega shunday? Men bu sir-asrorning tagiga yetolmay qiynalardim...*



**Topshiriq. Matnda bolaning dadasi - Egamberdi Jaqipovga berilgan tasvir asosida uning suratini chizing.**

Dadamlar to'ladan kelgan, novcha, qirraburun, o'sha davrda rasm bo'lgan to'mtoq mo'ylovli, xushqad, salobatli kishi edilar. Egnidagi libosi hozir xotiramda yo'q, agar yanglishmasam, o'sha mahalda dohiy Stalinga taqlidan kiyiladigan ko'krak cho'ntakli yashil kostyum va galife shim kiygan, oyoqlarida ham o'sha zamonlarda rasm bo'lgan g'arch-g'urch xrom etik... dadamlar diydasi qattiqroq, o'ktam, kamgap odam edilar.



**Topshiriq. Matnni o'qib chiqqach, uchbu savollarga yozma javob bering.**

\_\_\_\_\_  *Onasining ismi nima edi? farzandi nechta edi?*

*Bolaning pochchasi va opasi qaysi kasb egalari edilar?*  \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_  *Tangaday joyi o'pirilib tushgan grafinni ko'rib bolaning dadasi nima qildi?*

*Bola gujum tagidagi quduqdan go'sht olayotganda to'satdan nima bo'ladi?*  \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_  *Shkafning pastki tortmalarini ocholmayotganda, ochib bergan bolani kapitan nima deb maqtaydi?*

*SAKUchi mehmonlardan harbiylar nima haqida tilxat olishdi?*  \_\_\_\_\_



\_\_\_\_\_ ↩ *Keyinchalik onasi nimani eslab shukur qiladi?*

\_\_\_\_\_

*Sho'ro hokimiyati qamoqxonasi qayerda joylashgan?*



\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_ ↩ *Bolaning murg'ak qalbini nima ezardi?*

\_\_\_\_\_

*Bolani "Qashqirdan tug'ilgan qashqircha", deb kim tahqirleydi?*



\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_ ↩ *Hibsga olingan ota qanday holatga tushadi?*

\_\_\_\_\_

*Vidolashuvga kimlarga ruxsat berishdi?*



\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

*Vidolashayotganda onasi bergan 50*

\_\_\_\_\_ ↩ *so'mdan 5 so'mni bolaning cho'ntagiga solayotib dadasi nima deydi?*

\_\_\_\_\_

### **Ma'lumot uchun bilib oling.**

**SAGU** - Среднеазиатский государственный университет –  
O'rta Osiyo davlat universiteti

**NKVD** - Народный комиссариат внутренних дел –  
Ichki ishlar xalq komissariati



## **Ma'lumot uchun bilib oling.**

**Mixail Grigoryevich Chernyayev** [1828-1898) rus harbiy arbobi, general-leytenant (1882). Dvoryan oilasida tug'ilgan. Harbiy akademiyaning tugatgan (1853), 1864-65 yillarda alohida G'arbiy Sibir otryadiga qo'mondonlik qilib Qo'qon xonligiga qarashli Avliyoota, Chimkent va Toshkentni bosib olgan. 1882-84 yillarda Rossiya imperiyasi tarkibida yangi tashkil etilgan Turkiston oblasti harbiy gubernatori etib tayinlangan. 1886 yildan iste'foda. Chernyayev Toshkentni bosib olishda ham, gubernatorlik faoliyati davrida ham Rossiya hukumatining mustamlakachilik siyosatini izchil amalga oshirishga harakat qilgan.



**Iosif Vissarionovich Stalin** (1878-1953) - SSSRning mustabid hukmdori. Stalin o'z siyosiy faoliyatida Turkiston va O'zbekistonda sotsializm asoslarini zo'ravonlik bilan joriy etish yo'llarini qo'llagan. Turkiston ASSR rahbarlarini „bosmachilik“ka qarshi murosasiz kurash olib bormaganlikda ayblagan.

Keyinchalik A.Ikromov, F.Xo'jayev, S.Segizboyev, boshqa davlat va jamoat arboblari S.ning ko'rsatmasi bilan qatag'on qilingan.

**Lev Davidovich Trotskiy** (1879-1940) — siyosat va davlat arbobi. Qizil armiyaning asoschilaridan, Fuqarolar urushining ko'p frontlarida bu armiyaning xarakteriga shaxsan rahbarlik qilgan. Trotskiy Turkistonni sovetlashtirishga alohida e'tibor qaratgan sho'ro arboblardan edi. U Farg'ona viloyatiga kelgach (1922), istiqlolchilarga qarshi boshlangan qizil armiyaning jang harakatlarini shaxsan boshqarib, qo'rboshilarga qarshi shafqatsiz jazo choralarini qo'llatgan.





**Topshiriq.** Tushunchalarning ma'nosini qo'shimcha manbalardan foydalanib yozing.

parvoyifalak	
tuynuk	
galife shim	
gimnastyorka	
ko'zlari qiyg'och bir ayol	
bevosh	
bir tup gujum	
miting	
va'z aytmoq	
jikkak	
qurshov	
mukka tushmoq	
oxir pirovardida	
chorxari uyimiz	
Quduq chang'irog'i	
trotskyichilar	
avaxta	
pionerlar	
qizil alvon ko'tarib	
komsomol qo'mitasi	

**Topshiriq.** Asarda uchraydigan ibora va maqollarni yozib chiqib, ma'nosini sharhlang:

ikki oyog'imni qo'limga olib chopa ketdim	
yurakni hovuchlab	
yurakka g'ulg'ula soluvchi	
bitta shaltoq buzoq bir podani buzadi	
...	
...	



**Erkin VOHIDOV**  
**(1936-2016)**  
**“O‘zbekim” qasidasi**

Erkin Vohidovich Vohidov qachon va qayerda tavallud topgan?	<hr/> <hr/> <hr/>
Ota-onasi haqida ma'lumot bering.	<hr/> <hr/> <hr/>
Erkin Vohidov qayerlarda tahsil olgan?	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
Shoir ilk she'rini qachon yozgan va qayerda nashr ettirgan?	<hr/> <hr/> <hr/>
Erkin Vohidov qayerlarda faoliyat yuritgan?	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

## Faoliyati bo'yicha taqdirlanishi

1983

1987

1999

---



---



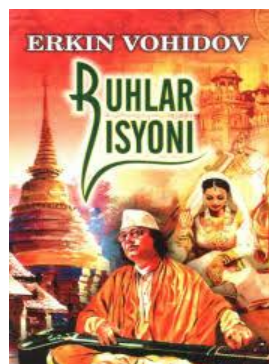
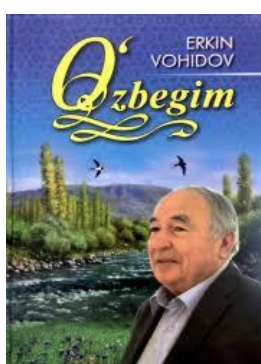
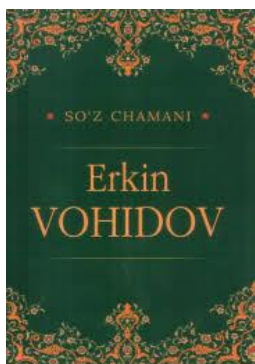
---

<p><b>Erkin Vohidovning dastlabki she'riy to'plami?</b></p>	<input type="radio"/>	«Qo'shiqlarim sizga»
	<input type="radio"/>	«She'r dunyosi»
	<input type="radio"/>	«Tong nafasi»
	<input type="radio"/>	«Yurak va aql»
L.Ukrainka, U.Dante, T.Shevchenko, N.Nekrasov, Q.Quliyev, R.Hamzatov	<input type="radio"/>	<p><b>Erkin Vohidov qaysi xorij ijodkorlarining asarlarini tarjima qilgan?</b></p>
A.Tvardovskiy, I.Gyote, R.Hamzatov, S.Yesenin	<input type="radio"/>	
A. Voznesenskiy, U.Dante, T.Shevchenko, R.Hamzatov, S.Yesenin	<input type="radio"/>	
N.Nekrasov, Q.Quliyev, R.Hamzatov	<input type="radio"/>	
<p><b>Erkin Vohidov qalamiga mansub daromatik asarlar qaysilar?</b></p>	<input type="radio"/>	«Nido», «Quyosh maskani»
	<input type="radio"/>	«Ishq savdosi», «She'r dunyosi», «Umr daryosi», «Ko'ngil nidosi»
	<input type="radio"/>	«Palatkada yozilgan doston», «Orzu chashmasi», «Quyosh maskani»
	<input type="radio"/>	„Oltin devor“, „Istanbul fojiasi“, „Ikkinchi tumor“
«Ishq savdosi», «She'r dunyosi», «Umr daryosi», «Ko'ngil nidosi»	<input type="radio"/>	<p><b>Erkin Vohidov asarlari jamlangan to'plamlarini toping.</b></p>
«Palatkada yozilgan doston», «Orzu chashmasi», «Quyosh maskani»	<input type="radio"/>	
„Oltin devor“, „Istanbul fojiasi“, „Ikkinchi tumor“	<input type="radio"/>	
«Muhabbatnoma», «Sadoqatnoma»	<input type="radio"/>	
<p><b>Erkin Vohidovning ishdan bo'sh vaqtda sevgan mashg'uloti nima edi?</b></p>	<input type="radio"/>	Shaxmat o'ynash
	<input type="radio"/>	Qo'shiq kuylash
	<input type="radio"/>	Oshpazlik qilish
	<input type="radio"/>	Kitob o'qish

## Ma'lumot uchun bilib oling

Erkin Vohidovning bir necha she'riga kuy bastalangan, jumladan, Sherali Jo'rayev tomonidan 2020-yilning oktabrida Birlashgan Millatlar Tashkiloti tuzilganligining 75 yilligi munosabati bilan Vohidovning „Inson“ she'ri asosida yozilgan „Human“ (Inson) ashulasi arab, ingliz, italyan, qozoq, rus, tojik, turk va o'zbek tillarida taqdim etildi. Vohidovning ko'p she'riga o'zbek ijodkorlari qo'shiq bastalagan. Bular orasida eng taniqlilari Sherali Jo'rayev ijro etgan „Inson“ hamda „O'zbekim“ ashulalaridir.

<b>She'r yozilgan yil</b>	<b>She'r nomi</b>	<b>Ashula nomi</b>	<b>Ijrochi</b>	<b>Bastakor</b>
<b>1959</b>	O'n sakkizga kirmagan kim bor	O'n sakkizga kirmagan kim bor	Fahriddin Umarov	
<b>1967</b>	Barcha shodlik senga bo'lsin	Barcha shodlik senga bo'lsin	Shohruxxon va Nilufar Usmonova	Shohruxxon
	Do'st bilan obod uying	Do'st bilan obod uying	Gulbahor Erqulova	
<b>1968</b>	O'zbekim	O'zbekim	Sherali Jo'rayev, "Setora" guruhi	
<b>1973</b>	Inson	Human/Ода о човеке	Ozodbek Nazarbekov, Rafet El Roman, Dilafruz Rustamova, Oleg Gazmanov, Omirqul Ayniyazov, Zafar Abdualimov, Ahmad Al-Xuraybiy	Nodir Umarov
		Inson	Sherali Jo'rayev, Shohjahon Jo'rayev	
<b>1976</b>	Bir qadam	Bir qadam	Zulayho Boyxonova	
<b>1977</b>	Navoiy g'azaliga muxammas	Kema	Sherali Jo'rayev	
<b>1988</b>	Yaxshidir achchiq haqiqat	Achchiq haqiqat		
<b>1994</b>	Biz anglamagan jahon ekan ishq	Ishq	Abzal Husanov	Abzal Husanov
<b>1998</b>	Mohitabonim	Mohitabonim	Ziyoda Qobilova	



**Adibning rus tiliga tarjima qilingan va chop etilgan asarlari:**

- ✓ „Лирика“ („Lirika“) (1970)
- ✓ „Стихи“ („She'rlar“) (1974)
- ✓ „Узелок на память“ („Uchi tugilgan ro'molcha“) (1980)
- ✓ „Восстание бессмертных“ („Ruhlar isyoni“) (1983)
- ✓ „Линия жизни“ („Hayot yo'li“) (1984)
- ✓ „В минуту песни не порвись, струна...“ („Quy avjida uzilmasin tor“) (1986)

**Topshiriq. Asarlar janrini aniqlang**

Asarlar nomi	she'r	doston	qasida	komediya	hajviy turkum
“O'zbekim”					
“Kamtarli haqida”					
“Oltin devor”					
“Donish qishloq latifalari”					
“Nido”					
“Sadoqat”					

**Topshiriq.** Ushbu savollarga javobni shakllantiring.

Qasida qanday janr?

→ \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_ → Mumtoz shoirlardan kimlar qasida yozgan?

Hozirgi zamon shoirlaridan

kimlarning qasidalarini bilasiz?

→ \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

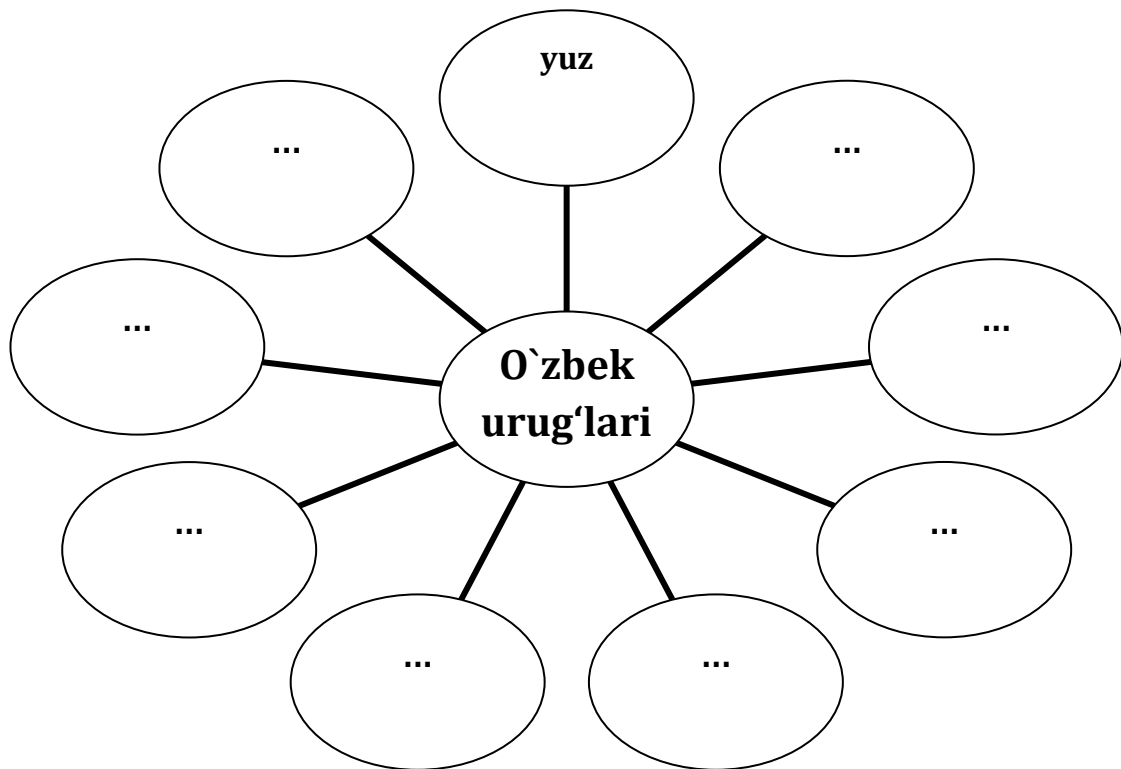
### “O‘ZBEGIM” qasidasi

**Sherali Jo‘rayev ijrosidagi “O‘zbekim” qo‘shig‘ini tinglang.**

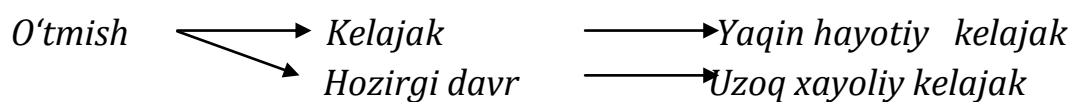
No	Savol	Ha	Yo‘q
1.	“O‘zbekim” qasidasida xalqimizning o‘ziga xos tarixi tilga olinadimi?		
2.	“Odamiylik dini” deganda islom dini tushuniladimi?		
3.	Asar yozilgan paytlarda xalqimiz tarixini to‘la va atroflicha o‘rganish mumkinmidi?		
4.	O‘tmishda o‘tgan sarkardalar, amirlar va xonlar faoliyatiga xolis baho berish mumkinmidi?		
5.	O‘z o‘tmishini, ota-bobolari merosini bilish millatga g‘urur-iftixor bag‘ishlaydimi?		
6.	Qasida insonni o‘zligini tanish, haq-huquqini anglash darajasiga olib chiqadimi?		
7.	Chor hukumati davrida o‘zbek millati o‘tmishi faqat qora bo‘yoqlarda aks ettirilardimi?		
8.	O‘tmishga nisbatan “chirkin”, “zulmatli”, “nursiz”, “zararli” singari sifatlar ishlatilarmidi?		
9.	Millatlarni o‘z tarixidan bezdirishga harakat qilinarmidi?		
10.	Shu sharoitda Erkin Vohidov o‘zbekning «ming asrlar ichra pinhon» tarixini ko‘hna Samarqandda saqlanib qolgan Afrosiyob yodgorligidan, Mo‘g‘uliston va Sibirdagi O‘rxun va Enasoy (Yenisey) daryolari qirg‘oqlaridan		

	topilgan qadimgi turkiy toshbitiklardan izlash lozimligini aytadimi?		
11.	O'zluq, Tarxon singari to'qson ikki urug'ni o'zida jamlagan o'zbekning Beruniydek, Xorazmiydek, Forobiydek ahli donishlari bu xalqning naqadar ulug'vorligidan so'zsiz shahodat ekanini ta'kidlaydimi?		
12.	Sho'ro mamlakatidagi barcha millatlar muayyan millat vakili nomi bilan atalarmidi?		

**Topshiriq.** O'zbek deganda kimni va nimalarni tushunasiz? Quyidagi klasterga o'zbek urug'larini yozing.



**“HAYOT CHIZIG’I” mashqi.** Qasidaning mazmuni asosida ushbu “Hayot chizig’i” chizmasini o’z fikrlaringiz bilan to’ldiring.







**Topshiriq.** Ushbu suratlardan asarda tilga olingan obrazlarni toping. Hayoti va faoliyati bo'yicha ma'lumot bering. Asarga ular nomlarining kiritilishi va badiiy tasviri yuzasidan fikr-mulohaza yuriting.





**Topshiriq.** Ushbu suratlarga asardan muvofiq misralarni keltiring.




---



---



---



---



---



---



---

**Topshiriq.** Tushirib qoldirilgan so'zlarni topib o'rniga qo'ying.

\_\_\_\_\_ *nayzasidan* \_\_\_\_\_ *uzra dog',*  
\_\_\_\_\_ *tig'iga* \_\_\_\_\_, *o'zbekim.*  
\_\_\_\_\_ *yondin asrlar* \_\_\_\_\_ *kamon,*  
\_\_\_\_\_, *mulki* \_\_\_\_\_, *yurti* \_\_\_\_\_ *o'zbekim.*  
\_\_\_\_\_, *ona xalqim,* \_\_\_\_\_ *qilib,*  
\_\_\_\_\_ *ko'targan* \_\_\_\_\_ *o'zbekim.*

**Savol:** "Ko'krakni tog' qilmoq" deganda nimani tushunasiz?

---

---

**Topshiriq.** Tushunchalarning ma'nosini qo'shimcha manbalardan foydalanib yozing.

O'rxun xati	
O'zluq, Tarxon	
tegrangda	
Chashmi giryon	
Tiyri kamon	
Sarbador	
Kavkabiston	
fig'on	
mahzun	
muqimlik	
Tole xurshidi	
Shu'la afshon	



**Topshiriq.** Guruhlarda ishlash. Berilgan matnlar hamda qo‘shimcha manbalar asosida taqdimot tayyorlash.

**1-guruhga.** Quyida berilgan matnni guruhda diqqat bilan o‘qib chiqing. Abu Rahon Beruniy haqidagi ma’lumotlarni o‘rganing, muhokama qiling va o‘zlashtirganlaringizni sinfdoshlaringizga gapirib berishga tayyorlaning. Matnning mazmunini hayotga bog‘lagan holda bittadan savol tuzing.

### ***Abu Rahon Beruniy***

*O‘rta asrning buyuk qomusiiy olimi Abu Rayhon Beruniy zamonasining qator fanlari: astronomiya, fizika, matematika, geodeziya, geologiya, mineralogiya, tarix kabilarni chuqur o‘rgandi. U Xorazmning qadimgi poytaxti Kot shahrida tug‘ildi va yoshligidanoq ilm-fanga qiziqishi orta bordi. Beruniy mashhur olim Abu Nasr Mansur ibn Iroq qo‘lida ta‘lim oldi. U 22 yoshida Xorazmdan chiqib ketib, Kaspiy dengizi sohilidagi Jurjon shahrida, so‘ng qadimgi Ray shahrida muhojirlikda yashadi va “Osor al-boqiya” (Qadimgi xalqlardan qolgan yodgorliklar) asarini yozdi. Bundan tashqari astronomiya, netrologiya tarixiga oid 10dan ortiq asarlar yozdi. Beruniy Xorazmning yangi hukmdori Mahmud II tomonidan Urganchga chaqirtiriladi va Ma‘mun rahnomoligida vujudga kelgan ilmiy markazda faoliyat ko‘rsatadi. Xorazm Mahmud G‘aznaviy tomonidan bosib olingach, boshqa olimlar qatori Beruniy ham G‘azna shahriga asir qilib olib ketiladi. Garchi u asirlikda yashasada, ko‘plab ilmiy asarlar yaratdi. Beruniy o‘zidan keyingi avlodlarga katta ilmiy meros qoldirdi. Uning o‘z davri ilm-faning turli sohalariga oid 160 dan ortiq tarjimalari, turli hajmdagi asarlari, yozishmalari qolganligi ma‘lum. Olimning “Hindiston”, “Xorazmning mashhur kishilari”, “Geodeziya”, “Munajjimlik san‘atidan boshlang‘ich tushunchalar”, “Mineralogiya”, “Dorivor o‘simliklar haqida kitob”, “Astrologiyaga kirish”, “Astronomiya kaliti”, “Jonni da‘volovchi quyosh kitobi”, “Ko‘paytirish asoslari”, “Ptolemey “Almagesti”ning sanskritchaga tarjimasi”, “Foydali savollar va to‘g‘ri javoblar”, “Farg‘oniy “Elementlar”iga tuzatishlar”, “SHe‘rlar to‘plami”, “Ibn Sino bilan yozishmalar” va boshqa asarlari ilmiy meros sifatida ilm-fanga katta hissa*

*bo'lib qo'shilgan. Beruniy ijodiga Evropa va SHarq olimlari juda katta qiziqish bilan qaradi va uni tadqiq qildi, o'rgandi. Uning ijodiga bag'ishlab ko'plab xalqaro ilmiy konferensiyalar o'tkazildi. Ko'p tomli saylanma asarlari o'zbek, rus va boshqa xorijiy tillarda nashr etildi. O'zbekistonda fan sohasida Beruniy nomiga Davlat mukofoti ta'sis etildi. Ko'rinib turibdiki, Beruniy dunyoga mashhur buyuk bobokalonimiz, biz ular bilan har qancha faxrlansak arziydi.*

**2-guruhga.** Quyida berilgan matnni guruhda diqqat bilan o'qib chiqing. Muso al-Xorazmiy haqidagi ma'lumotlarni o'rganing, muhokama qiling va o'zlashtirganlaringizni sinfdoshlaringizga gapirib berishga tayyorlaning. Guruhdagi matnning mazmunini hayotga bog'lagan holda bittadan savol tuzing.

### ***Muso al-Xorazmiy***

*Buyuk matematik, astronom va geograf Muhammad al-Xorazmiy VIII asrning oxiri va IX asrning birinchi yarmida yashab, ijod qilgan. Bu davrda Markaziy Osiyo arab halifaligi tarkibiga kirar edi. Xorazmiy dunyo faniga g'oyat katta hissa qo'shdi. U algebra fanini asoschisi bo'ldi. "Algebra" so'zining o'zi esa uning "Al-kitob al-muhtasar fi hisob al-jabr va al-muqobala" nomli risolasidan olingan. Uning arifmetika risolasi hind raqamlariga asoslangan bo'lib, hozirgi kunda biz foydalanadigan o'nlik pozitsion hisoblash sistemasi va shu sistemadagi amallarning Evropada tarqalishiga sabab bo'ldi. Olimning "al-Xorazmiy" nomi esa "algoritm" shaklida fanda abadiy o'rnashib qoldi. Uning geografiyaga doir asari esa arab tilida o'nlab geografik asarlarning yaratilishiga zamin yaratdi. Xorazmiyning "Zij"i Evropada ham, SHarq mamlakatlarida ham astronomiyaning rivojlanish yo'lini ko'rsatib berdi. Lekin, afsuski, fanning bir necha tarmoqlariga asos solgan o'z davrining eng buyuk matematigi va hamma davrlarning ham eng buyuklaridan biri bo'lgan bu siymoning hayoti haqida ma'lumotlar deyarli saqlanmagan. Xorazmiyning 20 dan ortiq asarlaridan faqat 10 tasi bizgacha etib kelgan. Bular "Al-jabr va al-muqobala hisobi haqida qisqacha kitob" – algebrik asar, "Hind hisobi haqida kitob" yoki "Qo'shish va ayirish haqida kitob" – arifmetik*

asar, “Kitob surat-ul-ars” – geografiyaga oid asar, “Zij”, “Asturlab bilan ishlash haqida kitob”, “Asturlab yasash haqida kitob”, “Asturlab yordamida azimutni aniqlash haqida”, “Kitob ar-ruhoma”, “Kitob at-tahrix”, “Yahudiylarning taqvimi va bayramlarini aniqlash haqida risola”. Bu asarlarining 4 tasi arab tilida, 1 tasi Farg‘oniyning asari tarkibida, 2 tasi lotincha tarjimada saqlangan va qolgan 3 tasi hali topilgan emas. Ko‘rinib turibdiki, Xorazmiy dunyoga mashhur buyuk bobokalonimiz, biz ular bilan har qancha faxrlansak arziydi.

**3-guruhga.** Quyida berilgan matnni guruhda diqqat bilan o‘qib chiqing. Abu Nasr Forobiy haqidagi ma‘lumotlarni o‘rganing, muhokama qiling va o‘zlashtirganlaringizni sinfdoshlaringizga gapirib berishga tayyorlaning. Guruhdagi matnning mazmunini hayotga bog‘lagan holda bittadan savol tuzing.

### **Abu Nasr Forobiy**

Forobiy uning tahallusi bo‘lib to‘liq nomi Abu Nasr Muhammad ibn Muhammad ibn Uslug‘ Tarhon – jahon madaniyatiga katta hissa qo‘shgan Markaziy Osiyolik mashhur faylasuf, qomusiy olim. Farobiy o‘z zamonasi ilmlarning barcha sohasini mukammal bilganligi va ilmlar rivojiga katta hissa qo‘shganligi, yunon falsafasini sharhlab, dunyoga keng tanilganligi tufayli SHarq mamlakatlarida uning nomi ulug‘lanib, “Al-Muallim as-soniy” – “Ikkinchi muallim” (Aristoteldan keyin), “SHarq Arastusi” deb yuritilgan. Forobiy turkiy qabilalardan bo‘lgan harbiy xizmatchi oilasida, Sirdaryo qirg‘og‘idagi Forob – O‘tror degan joyda tug‘ilgan. Forobiy boshlang‘ich ma‘lumotni ona yurtida oldi. So‘ng Toshkent (SHosh), Buxoro, Samarqandda o‘qidi. Keyinroq o‘z ma‘lumotini oshirish uchun Bag‘dodga keladi. Keyinchalik Damashqda yashab, ilm bilan shug‘ullandi. Forobiy o‘rta asr davri tabiiy-ilmiy va ijtimoiy bilimlarining qariyb barcha sohalarida 160dan ortiq asar yaratgan. Uning asarlarini 2 guruhga ajratish mumkin:

1) yunon faylasuflari, tabiatshunoslarining ilmiy merosini izohlash, targ‘ib qilish va o‘rganishga bag‘ishlangan asarlar.

2) faning turli sohalariga oid mavzulardagi asarlar.

*Forobiy qadimga yunon mutafakkirlari – Platon, Aristotel, Evklid, Ptolemey, Porfriylarning asarlariga sharhlar yozgan. Ayniqsa, Aristotel asarlari (“Metofizika”, “Etika”, “Ritorika”, “Sofistika” va b.)ni batafsil izohlab, qiyin joylarini tushuntira olgan, kamchiliklarini ko’rsatgan, ayni vaqtda bu asarlarning umumiy mazmunini ochib beruvchi maxsus asarlar yaratgan. Forobiy sharhlari O’rta va YAqin SHarq ilg’or mutaffakrlarining dunyo qarashini shakllantirishda, ularni Aristotel g’oyalari ruhida tarbiyalashda muhim ahamiyatga ega bo’ldi. Forobiyning ilmiy merosi umuman O’rta asr SHarqining madaniy- ma’naviy hayotidan, tabiiy-ilmiy, ijtimoiy-siyosiy masalalaridan juda boy ma’lumot beradi. Mutafakkir o’z asarlarini arab tilida yozadi. SHuningdek u arab va fors tillarda falsafiy nazmdagi she’rlar ham yozgan. Forobiy asarlari XII–XIII asrlardayoq lotin, qadimiy yahudiy, fors tillarida, keyinchalik boshqa ko’plab tillarga tarjima qilinib, dunyoga keng tarqalgan. Ko’rinib turibdiki, Forobiy dunyoga mashhur buyuk bobokalonimiz, biz ular bilan har qancha faxrlansak arziydi.*

**4-guruhga.** Quyida berilgan matnni guruhda diqqat bilan o’qib chiqing. Boborahim Mashrab haqidagi ma’lumotlarni o’rganing, muhokama qiling va o’zlashtirganlaringizni sinfdoshlaringizga gapirib berishga tayyorlaning. Guruhdagi matnning mazmunini hayotga bog’lagan holda bittadan savol tuzing.

### ***Boborahim Mashrab***

*Boborahim Mulla Vali o’g’li Mashrab o’z ijodi bilan o’zbek adabiyotida xalqchilik, dunyoviylikning chuqurlashuvida, jaholat va bid’atga qarshi kurash g’oyalarining kuchayishida, she’riyat shakllarining takomillashuvida katta o’rin tutgan so’z ustalaridan biridir. Mashrab faqat otashzabon ijodkor sifatidagina emas, balki, adolatsizlik va zo’ravonlik, qabohat va jaholat bilan aslo kelisha olmaydigan dovyurak shaxs sifatida ham dong taratgan. Xalq tasavvurida u johil amaldorlar ustidan kuluvchi, ahloqan tuban kishilarni, munofiq din arboblarni ayovsiz fosh qilib, mehnatkashlar manfaatini himoya etuvchi botirso’z, tadbirkor*

*kurashchi tarzida shakllangan: oddiy xalq Mashrab timsolida o'zining ishonchli vakilini, o'z orzu intilishlarini baralla ayta oluvchi otashin siymoni ko'rgan. Uning ijodiy merosi "Devoni Mashrab", "Devonai Mashrab", "Eshoni Mashrab", "Hazrati shoh Mashrab" nomlari ostida xalq orasida qo'lyozma va toshbosma shaklida juda keng tarqalgan. Boborahim Mashrab 1640 yilda Namanganda kosib-bo'zchi Valibobo oilasida tug'ilgan. 1711 yilda o'sha zamondagi hukmron tabaqalar va johil ulamolarga qarshi hurfikr g'oyalari bilan kurash yo'lida Balxda Qunduz hokimining hukmi bilan osib o'ldirilgan. Ko'rinib turibdiki, Mashrab dunyoga mashhur buyuk bobokalonimiz, biz ular bilan har qancha faxrlansak arziydi.*

**5-guruhga.** Quyida berilgan matnni guruhda diqqat bilan o'qib chiqing. Mirzo Ulug'bek haqidagi ma'lumotlarni o'rganing, muhokama qiling va o'zlashtirganlaringizni sinfdoshlaringizga gapirib berishga tayyorlaning. Guruhdagi matnning mazmunini hayotga bog'lagan holda bittadan savol tuzing.

### **Mirzo Ulug'bek**

*Ulug'bek 1394 yilning mart oyida Eronning g'arbidagi Sultoniya shahrida, bobosi Amir Temurning harbiy yurishi paytida tug'ildi. U SHohrux Mirzoning to'ng'ich o'g'li bo'lib, unga Muhammad Tarag'ay ismi berilgan, lekin bolaligidayoq u Ulug'bek deb atala boshlab, bu ism keyinchalik uning asosiy ismi bo'lib qoldi. Amir Temur vafotidan keyin kenja o'g'li SHohrux Mirzo taxtga o'tirdi va Hirotni poytaxt qilib belgiladi. Movarounnahr poytaxti Samarqandni o'g'li Ulug'bekka topshirdi. Ulug'bek 17 yoshida hokim bo'ldi, lekin u bobosi singari harbiy yurishlarga emas, ilm-fanga qiziqdi. SHoh sifatida 40 yildan ortiqroq mamlakatni adolat bilan boshqardi. Olim sifatida rasadxona qurdirdi, astronomik kuzatishlar olib bordi. Ulug'bek au1080 ilmiy merosining eng asosiysi, ma'lum va mashhuri uning "Zij"i bo'lib, bu asar "Ziji Ulug'bek", "Ziji jadidi Guragoniy" deb ham ataladi. "Zij"dan tashqari uning qalamiga mansub matematik asari "Bir daraja sinusini aniqlash haqida risola", astranomiya oid "Risolai Ulug'bek" (yagona nushasi Hindistonda, Aligarx universiteti kutubxonasida saqlanadi) va tarixga doir "Tarixi*



*arbah ulus” (“To’rt ulus tarixi”) asaridir. Ulug’bek “Zij”i o’z tarkibiga ko’ra ikki qismdan: keng muqaddima va 1018 sobita yulduzining o’rni va holati aniqlab berilgan jadvallardan iborat bo’lib, muqaddimaning o’zi mustaqil to’rt qismni tashkil qiladi. Ulug’bek “Zij”i o’rta asrlardagi eng mukammal astronomik asar bo’lib, tezda zamondoshlarining diqqatini o’ziga jalb etdi. Ulug’bek vafotidan so’ng uning shogirdi Ali Qushchi 1473 yilda Istambulga borib, u erda rasadxona quradi. SHu tariqa Ulug’bek “Zij”i Turkiyaga tarqaladi va u orqali Evropa mamlakatlariga etib boradi. Ko’plab xorijiy tillarga tarjima qilinadi va astronomiya ilmining rivojlanishiga munosib ulush bo’lib qo’shiladi. Ko’rinib turibdiki, Ulug’bek dunyoga mashhur buyuk bobokalonimiz, biz ular bilan har qancha faxrlansak arziydi.*

**6-guruhga.** Quyida berilgan matnni guruhda diqqat bilan o’qib chiqing. Jorj Gordon Noel Bayron haqidagi ma’lumotlarni o’rganing, muhokama qiling va o’zlashtirganlaringizni sinfdoshlaringizga gapirib berishga tayyorlaning. Guruhdagi matnning mazmunini hayotga bog’lagan holda bittadan savol tuzing.

### ***Jorj Gordon Noel Bayron***

***(1788-1824 y)***

*Jorj Gordon Noel Bayron – ingliz romantizm adabiyotining zabardast vakillaridan biridir. Buyuk shoir asarlarida zamonasidagi milliy ozodlik harakatini (Ispaniya, Albaniya, Italiya, Gretsiya), irland xalqining Angliya zulmiga qarshi olib borgan kurashlarini, sanoat proletariati bo’lgan ludditlarning dastldabki chiqishlarini ifodaladi. Bayron 1788 yili aristokrat oilasida tug’iladi. Bo’lajak shoirning yoshlik yillari SHotlandiyada o’tadi. Bayron 14 yoshga to’lganida lord unvonini oladi. Hamda Nyustet qal’asining merosxo’ri bo’ladi. Maktabda Bayron antik dunyo adabiyoti, ingliz adabiyoti hamda qadimgi tillarni o’rganadi. Maktabni tugatgach, u Kembrij universitetida o’qidi. Buyuk shoir o’zidan katta adabiy meros qoldirdi. Uning “SHarq dostonlari” to’plami, “Gyaur”, “Abidoss kelinchagi”, “Korsar”, “Lara”, “Korinf qamali”, “Parizina” romantik poemalari, “YAhudiy melodiyalari” nomli to’plam, “Manfred”, “Osmon va er”, “Kain” nomli falsafiy dramatik asarlar va*

*Bayron ijodining cho'qqisi hisoblangan "Don Juan" romani shular jumlasidan. Jahon adabiyotining zabardast siymolaridan biri bo'lgan Bayronning asarlari dunyoning deyarli barcha tillariga tarjima qilingan. O'zbek tiliga uning she'rlarini H.Olimjon, M.SHazzoda, SHkurullo, J.Jabborov, Muhammad Ali, Rauf Parfi kabi shoirlar tarjima qilgan. Ko'rinib turibdiki, Bayron dunyoga mashhur buyuk ijodkor shaxs.*

**7-guruhga.** Quyida berilgan matnni guruhda diqqat bilan o'qib chiqing. CHingizxon va Botu haqidagi ma'lumotlarni o'rganing, muhokama qiling va o'zlashtirganlaringizni sinfdoshlaringizga gapirib berishga tayyorlaning. Guruhdagi matnning mazmunini hayotga bog'lagan holda bittadan savol tuzing.

### ***Chingizxon va Botu***

*XII asrda hozirgi Mongoliya, Manjuriya va SHarqiy Sibirning janubiy qismida mo'g'ullarning ko'p sonli qabilalari yashagan. CHingizxon XII asr boshlarida Amur daryosining yuqori qismlari bilan Xitoyning shimoliy chegarasi o'rtasidagi territoriyada yashagan mo'g'ul qabilasining xonlaridan biri bo'lib, uning asl ismi Timuchin bo'lgan. U mo'g'ullarning turli qabilalarini va ko'p sonli tatarlarni birlashtirishga muvaffaq bo'lgan. 1206 yilda Onon daryosi vodiysida to'plangan quriltoyda Timuchin ulug' xon deb e'lon qilindi va u CHingizxon deb atala boshladi. CHingizxon janubiy Sibirda yashagan ko'pgina xalqlarni o'ziga bo'y sundirdi. O'rta Osiyoda istilochilik ishlarini boshladi. Xorazm davlati, SHarqiy Eron, Buxoro, Afg'oniston davlatlarini va SHimoliy Xitoyni bosib oldi. U istilo qilgan mamlakatlarni va ulardagi shaharlarni g'oyat shafqatsizlik bilan vayron qildi. CHingizxonga qarshilik ko'rsatmoqchi bo'lgan aholini ayovsiz qirib tashladi. Mohir hunarmandlarni qullarga aylantirdi. Engilgan mamlakatlarning barcha molu-mulkini taladi, o'ziga o'lja qilib oldi, xalqini esa qullarga aylantirdi. 1227 yilda CHingizxon Mug'ul davlatini o'zining 4 ta o'g'li o'rtasida taqsimladi. Ulug' xon unvonini, asl Mo'g'ulistonni va SHimoliy Xitoyni uning 3 o'g'li Ugaday oldi. CHig'atoy nomli 2 o'g'li Amudaryoning sharqidagi O'rta Osiyo erlarini oldi. O'rta*

*Osiyoning g'arbiy qismi shu jumladan SHarqiy Eron va SHimoliy Xindiston CHingizxonning 4 o'g'li To'luyga tegdi. CHingizxonning katta o'g'li Jo'ji mamlakatlar taqsimoti vaqtida qazo qilgan edi. Jo'jining o'g'li Botuxonga Irtish daryosidan tortib Ural tog'larigacha cho'zilib ketgan G'arbiy Sibir va shimoldan Kasbiy va Orol dengizlariga tutashgan territoriya, shu jumladan, Janubiy Ural tog'i etaklari berildi. CHingizxonning vorislari bo'lgan o'g'illari uning bosqinchilik urushlarini davom ettirdi. Ular ham O'rta Osiyoni dahshatli vayronaga va xarobazorga aylantirdi. YUz minglab kishilar halok bo'ldi. Gullab-yashnab turgan shaharlar vayronaga aylandi, aholi o'rmon va tog'-toshlarga qochib jon saqladi. CHingizxon barpo qilgan Mo'g'uliston imperiyasi XIII asr oxirlarida emirila boshladi va bir-biriga mutlaqo bog'lanmagan bir necha mustaqil davlatlarga bo'linib ketdi. XIV asrda O'rta Osiyoda ikki daryo Amudaryo bilan Sirdaryo oralig'ida markazi Samarqand shahri bo'lgan Movarounnahr davlati ajralib chiqdi. Mo'g'ul imperiyasining emirilishida va Movarounnahr davlatini mustahkamlanishi, gullab-yashnashida buyuk bobokalonimiz Amir Temurning beqiyos o'rni bor. Ko'rinib turibdiki, CHingizxon va Botuxon insoniyat boshiga mislsiz kulfatlar solgan boqinchi kimsalardir.*

## O'zlashtirish samaradiligini aniqlash uchun kichik testlar

### 1.E.Vohidov qalamiga mansub komediya berilgan qatorni belgilang.

- A. "Kelinlar qo'zg'oloni".
- B. "Oltin devor".
- C. "Temir xotin"
- D. "Og'riq tishlar"

### 2."algoritm" so'zi qaysi olim nomidan olingan?

- A. Mirzo Ulug'bek
- B. Abu Nasr Forobiy
- C. Al-Xorazmiy"
- D. Abu Rahon Beruniy

### 3."Sharq Arastusi" degan nomga kim sazovar bo'lgan?

- A. Mirzo Ulug'bek
- B. Abu Nasr Forobiy
- C. Al-Xorazmiy
- D. Abu Rahon Beruniy

### 4. "Zij" kitobida nechta yulduz holati o'rganilgan.

- A. 1018 ta
- B. 1101 ta
- C. 1019 ta
- D. 1017 ta

### 5. "O'zbekim" she'rida qanday tuyg'u ifodalangan?

- A. O'zbeklarning faqat o'tmishi.
- B. O'zbeklarning faqat kelajagi
- C. Yosh avlodning baxtiyorligi
- D. Yosh avlodning faxr tuyg'ulari



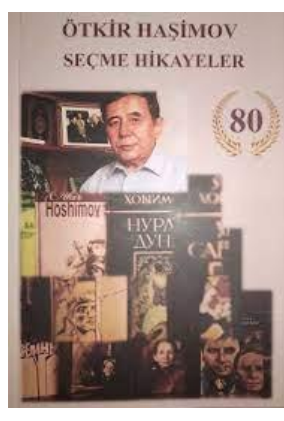
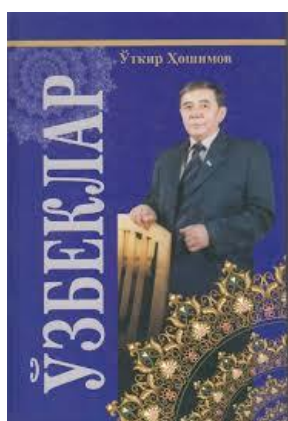
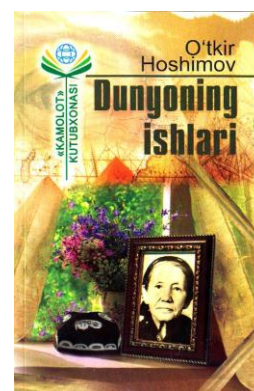
**O'tkir HOSHIMOV**  
**(1941-2013)**  
**“URUSHNING SO'NGGI QURBONI”**  
**hikoyasi**

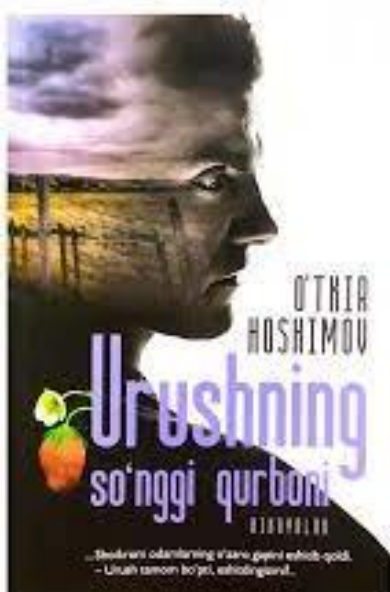
**Topshiriq.** Darslik va qo'shimcha manbalardan foydalanib adibning hayoti va faoliyatiga doir quyidagi xronologik jadvalni to'ldiring.

<b>Yil, sana</b>	<b>Sharh</b>
<b>O'tkir Hoshimovning hayotiga oid ma'lumotlar</b>	
1941-yil 05-avgust	_____
1959-1962-yillar	_____
1964-yil	_____
1963-1966-yillar	_____
1966-1982-yillar	_____
1982-1985-yillar	_____
1985-yil-	_____
	_____
	_____
<b>Faoliyati bo'yicha taqdirlanishi</b>	
1986-yil	_____
1991-yil	_____
1996-yil	_____
2001-yil	_____

**Topshiriq.** Ushbu ustunchalarga O'tkir Hoshimovning asarlarini tasnifiga mos guruhlab bering.

Hikoyalari	Qissalari	Romanlari	Dramalari





## “URUSHNING SO‘NGGI QURBONI” hikoyasi

**Topshiriq.** Ushbu savollarga javobingizni shakllantiring.

**Umri xola obrazini tavsiflang.**

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---



**Xadicha obrazini tavsiflang.**

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---







**Aka-uka Shoikrom va Shone'matga ta'rif bering.**

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---



**Umri xolaning harakatlini o'g'rilik deb bo'ladimi?**



---

---

---

---

---

---

---

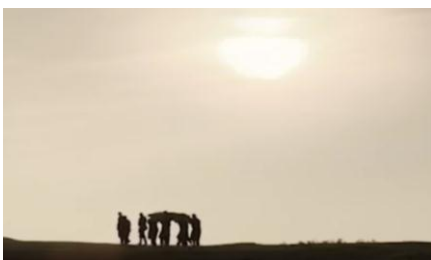
---

---

---



**Shoikromning o'g'rilar uchun qo'ygan tuzog'i tufayli Umri xola qurbon bo'ldi. Bu yerda, sizningcha, kim qotil?**



---

---

---

---

---

---

---

---

---

---



**Urush odamlarni o'zgartirib yubordimi?**

---

---

---

---

---

---

---

**Topshiriq.** "Urushning so'nggi qurboni" hikoyadagi Umri xola va "Dunyoning ishlari" qissasidagi ona obrazi o'rtasida qanday o'xshashlik bor?

**"Urushning so'nggi qurboni"  
hikoyadagi Umri xola**



---

---

---

---

---

---

**"Dunyoning ishlari" qissasidagi ona  
obrazi**



---

---

---

---

---

---

**O'xshashlik jihatlari**

---

---

---

---

---

---

---

**Topshiriq.** “Urushning so‘nggi qurboni”dagi o‘g‘il timsoli - Shone‘matga tavsifini “SWOT tahlil” vositasida o‘tkazish.



**SWOT tahlil (Shone‘mat)**

<b>S (Kuch)</b> <hr/> <hr/> <hr/>	<b>W (Ojizlik)</b> <hr/> <hr/> <hr/>
<b>O (imkoniyat)</b> <hr/> <hr/> <hr/>	<b>T (Tahdid)</b> <hr/> <hr/> <hr/>

**Topshiriq.** Xadicha kelin, Shoikrom timsollariga “Sinkveyn” tuzing.

*Namuna:*

***Ona  
Mehribon, g‘amxo‘r  
Sevadi, ishlaydi, parvarishlaydi  
Ona farzandining kelajagini o‘ylaydi  
munisa***

**Xadicha kelin**




---



---



---



---



---

## Shoikrom




**Topshiriq.** “Urushning so‘nggi qurboni” hikoyasidagi maqol va iboralarni yozing va ma’nosini sharhlang.

**Topshiriq.** “Tushunchalar jadvali”da keltirilgan tushunchalarini mazmuniga muvofiq tartiblang.

Tushuncha		Mazmun	
1	“Muhabbat”	1	Unvon
2	“Buyuk xizmatlari uchun”	2	Hikoya
3	“Shamollar esaveradi”	3	drama
4	O‘zbekiston xalq yozuvchisi	4	Orden
5	“Qatag‘on”	5	qissa
6	“Tushda kechgan umrlar”	6	Komediya
7	“To‘ylar muborak”	7	Roman


**Javoblar:** \_\_\_\_\_



Said Ahmad qaysi sohalarda o'zini  
sinab ko'radi? 


---

---

 Adibning rafiqasi kim? Uning haqida  
adib qanday asar bitgan?

---

---

Said Ahmad kimlar haqida xotiralar  
yozgan? 

---

---

### Faoliyati bo'yicha taqdirlanishi

1990 

---

1995 

---

... 

---

... 

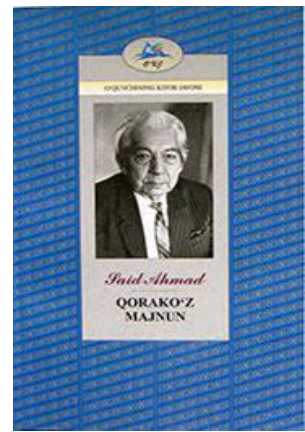
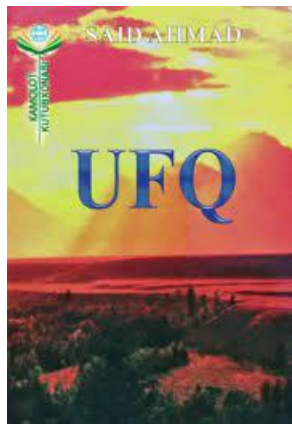
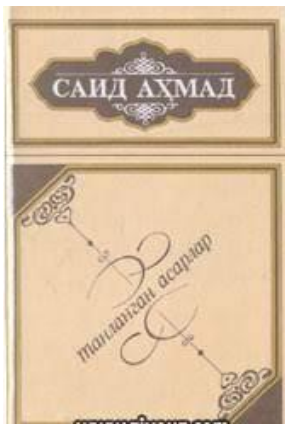
---

**Ma'lumot uchun bilib oling.**

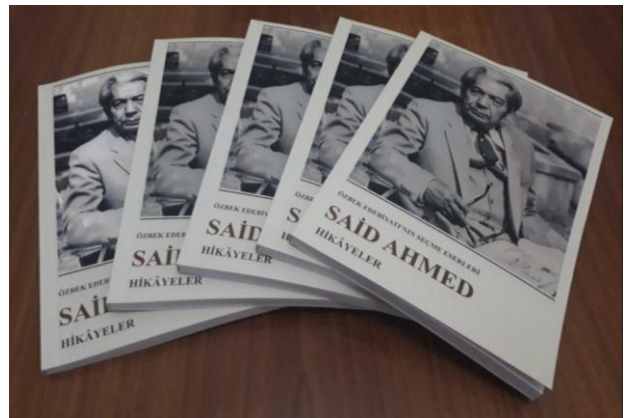
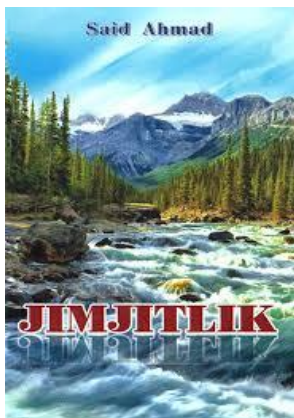


2013-yil 10-iyun kuni Said Ahmad va taniqli shoira Saida Zunnunova  
xotirasiga Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy bog'ida  
haykal o'rnatildi.





## Asarlari



**Topshiriq.** Ushbu ustunchalarga Said Ahmadning asarlarini tasnifiga mos guruhlab bering.

**Hikoyalari**

---

---

---

**Qissalari**

---

---

---

**Romanlari**

---

---

---

**Sahna asarlari**

---

---

---





## “QOPLON” hikoyasi

**Topshiriq.** Asar matnini o‘qing, ushbu matn bo‘laklarini voqealar ketma-ketligida raqamlab joylashtiring.

<input type="radio"/>	<i>Qurbonboy uyni saranjom qilib bo‘lgandan keyin ham darrov keta qolmadi. Hovlida ancha aylanib yurdi. It bog‘laydigan joyni o‘zi belgiladi.</i>
<input type="radio"/>	<i>Tillayev hassaga tayanib ko‘cha aylangani chiqdi. Bir mahal qarasa, ko‘chaning narigi betide Qurbonboy Qoplanni yetaklab yuribdi. Chaqirsa it qaradi-yu, Qurbonboy qaramadi.</i>
<input type="radio"/>	<i>Ammo-lekin itning g‘alatisini boqish kerak. Ko‘chadan kirgan odam kiroyi direktor bo‘lsang, shunaqa it boq deb havas qiladigan bo‘lsin.</i>
<input type="radio"/>	<i>Bu orada Tillayevning eski bod kasali tutib yotib qoldi. Doktorlar endi bo‘lmadi, pensiyaga chiqing, deb maslahat berishgandan keyin Tillayev ministrlikka ariza yozib, ishdan bo‘shatishlarini so‘radi.</i>
<input type="radio"/>	<i>Tillayevning itga unchalik xushi yo‘q edi, indamay qo‘ya qoldi. Qurbonboy xotirlarning hayhaylashiga qaramay polni ham o‘zi yuvdi, gilamni ham o‘zi olib chiqib qoqib keldi.</i>
<input type="radio"/>	<i>Bir kuni gap orasida u ro‘zg‘ordan orttirib uchastkasining tomini yopolmayotganini aytib qoldi</i>
<input type="radio"/>	<i>Shundoq odam garajda mashina yuvib o‘tirmasin, deb uni garaj mudiriga muovin qilib qo‘ydi. Uyiga bir yuz saksonta shifer, o‘ttizta tunuka tushurib berdi.</i>

**Topshiriq.** Asar mazmuniga aloqador bo'lmagan buyum (rasm)ni aniqlang



Касрга ва кимга
Ариза ёлувчининг турар joyини лавозим, гу'лик номи
АРИЗА
Ариза матни мазмуни
ислова
Сана (йил, кун ой)    Иншо    Ф.И.О.



**Topshiriq.** Ushbu surat asosida Qurbonboyga ta'rif bering

Рисом Абдулғаффор МАМАТОВ

Surat asosida Qurbonboyga ta'rif bering

Ushbu surat asosida Qurbonboyga ta'rif bering

Ushbu surat asosida Qurbonboyga ta'rif bering

<p><i>Qurbonboy yashash va tirikchilik o'tkazishning qanday yo'lini o'zi uchun kasb qilib olgan?</i></p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<hr/> <hr/> <hr/>	<p><i>Qurbonboy Tillayevning xotinida o'zi to'g'risida ijobiy taassurot qoldirish uchun qanday yo'l tutgan?</i></p>
<p><i>Korxonaga yangi tayinlangan rahbarning qanday odamligi haqida taassurot beruvchi o'rinlarni hikoyadan topib o'qing va uni izohlang?</i></p>	<hr/> <hr/> <hr/>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<p><i>Qurbonboyga aynan shunday ism tanlangani tasodifmi yoki yozuvchining bundan ko'zlagan boshqa maqsadi bormi?</i></p>

**Topshiriq.** Inson hayotda qanday qilib laganbardor bo'lib qoladi? Fikringizni yozma bayon eting.

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---



## TEST

### 1. “Qoplon” qanday hikoya?

- Yumoristik
- Hajviy
- Maishiy
- Zamonaviy

### 2. “Qoplon” hikoyasining bosh qahramonlari?

- Zargarov, Qurbonboy
- Tillayev, Qoplon
- Tillayev, Qurbonboy
- Zargarov, Qoplon

### 3. Tillayev “bu itni taniyman” deganda kim yoki nimani nazarda tutadi?

- Qoplonni
- Qurbonboyni
- Yangi rahbarni
- Yangi ishchisini

### 4. Qurbonboy imoratni necha yildan beri bitkaza olmas emish?

- 12 yildan beri
- 10 yildan beri
- 7 yildan beri
- 9 yildan beri

**5. Tillayev Qurbonboyning imorati uchun qanday yordam berdi?**

Yordam bermadi

100 ta shifer, 30 ta tunuka

180 ta shifer, 30 ta tunuka

180 ta shifer, 40 ta tunuka

**6. Tillayev qanday kasallikka duchor bo'ldi?**

Sil kasalligiga

Saraton kasalligiga

Bezgak kasalligiga

Bod kasalligiga

**7. Qurbonboy Tillayev tufayli qanday lavozimga ko'tarildi?**

Garaj mudiri

Garaj mudiriga muovin

Shaxsiy kotib

Garaj qorovuli

**8. Tillayev kim orqali Qurbonboyga e'tibor bera boshladi?**

Xotini orqali

It orqali

O'g'li orqali

Hech kim orqali

**9. Qurbonboy yashash va tirikchilik uchun qanday yo'lni tanladi?**

Tilyog'lamalik va laganbardorlikni

Yolg'onchilik va tilyog'lamalikni

Laganbardorlik va yolg'onchilikni

Ikkiyuzlamachilik va laganbardorlikni

## MUNDARIJA

Soʻz boshi	4
Maʼnaviyat xazinasi	6
Bola – uchqur xayol egasi	8
Gʻafur Gʻulom. “Shum bola” qissadan parchalar	
Turob Toʻla. “Doʻnan” hikoyasi	12
Xudoyberdi Toʻxtaboyev. “Sariq devni minib” romani	16
Janni Rodari. “Hurishni eplolmagan kuchukcha” asari.	20
Muhammad Aminxoʻja Muqimiy. “Tanobchilar” hajviyasi	25
Abdulla Qahhor. “Bemor” hikoyasi	29
Odil Yoqubov. “Muzqaymoq” hikoyasi	34
Erkin Vohidov. “Oʻzbekim” qasidasi	42
Oʻtkir Hoshimov. “Urushning soʻnggi qurboni” hikoyasi	61
Said Ahmad. “Qoplon” hikoyasi	68





